

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**GELİŞMİŞ ÜLKELERDE VE TÜRKİYE'DE OKULLARDA GÜVENLİ
ORTAMIN SAĞLANMASI
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Tezi Hazırlayan:
Uğur TEKİN
Öğrenci No:
070771008**

**Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Gonca BAYRAKTAR**

İSTANBUL, 2010

ÖZET

Okul dönemi içinde, çocuğun yanlış yönlendirilmesi ve çevre şartlarının olumsuz etkileri sonucunda çocuğun suçluluk davranışları gösterebileceği düşünülebilir. Bu noktada okullarda güvenli ortamın sağlanmasının temelinde herhangi bir nedenle okul sürecinde suçluluk davranışı gösteren veya gösterebilecek çocukların okul başarısı, devamlılık, eğitimi bırakmama, disiplin gibi süreçlerde olumsuz gelişimleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Yurt içinde yapılan çalışmalar yanında gelişmiş ülkelerdeki yapılan çalışmalar da gözden geçirildiğinde, okul bağlantılı şiddet olaylarının karşılaştırmasını yapmanın zor olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri arasında şunlar sayılabilir: birçok ülke okulda meydana gelen ve rapor edilmiş şiddet olayları ile ilgili ulusal bilgi toplamamaktadırlar; okulda meydana gelen şiddet olayları ile ilgili farklı ülkeler, farklı tanım kullanmaktadırlar; dildeki ve kültürdeki farklılıklar ülkeler arasındaki benzer davranışların farklılıklarını bile karşılaştırmayı zorlaştırmaktadır; rapor etme uygulamaları büyük oranda değişebildiği için, birçok ülkede şiddet içindeki eğilim ve seviyelerin incelenmesi zordur; kişisel raporları içeren küçük okul çalışmalarından yerel, bölgesel ve ulusal mağduriyet araştırmaları veya polis ya da olay raporlarına göre kaynaklar değişmektedir; bu kaynaklar öğrencilerin yaş farklılıklarına, okul tiplerine ve zaman periyotlarına göre değişmektedir; okulların kendi arasında problem olduğunu kabul etme yönünde bir isteksizlik sık sık olmaktadır; öğrencilerin olayları bildirmelerine karşı kendi arkadaş grupları arasında güçlü bir baskı mevcuttur.

Okullarda güvenli ortam projesi ile hedeflenen temel unsur, okullarda risk durumunun en aza indirmesidir. Daha güvenli okullarda eğitimin sağlanması için yapılan çalışmalar, sağlıklı toplumlar yaratmak için ön koşuldur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, okul, güvenlik, risk

Abstract

During the school period, children's behavior can be considered as guilty as a result of the negative effects of environmental conditions and children's wrong direction. At this point, It is targeted that eliminating the negative developments of children who are acting guilty behavior or may act guilty behavior during the period of success of school, permanence, not to leave the education and disciplinary process.

Besides Domestic Works, reviewing the studies conducted in developed countries, it is stated that the schools are difficult to make a comparison of associated observed violence. The reasons for this might be: At several countries, there is no data collected to create a national database about the occurred incidents at schools; different definitions are used by different countries about these incidents; differences in the language and culture, makes the comparison difficult between the countries who has similar behavior differences; report applications can vary in a large scale for many countries and this makes the severity and level of trend analysis difficult. The sources varies on personal report containing the work of small schools at local, regional and national victimization surveys or police or incident reports. These sources varies on the age differences of students, school types and time periods. It happens often that schools has an unwillingness to accept their own problems. There is a strong pressure on students about not the report incidents.

The main target element of the safety environment at schools project is minimizing the risk situation at schools. . The Works performed for providing safer school education is a prerequisite for creating healthy communities.

Keywords: Children, school, safety, risk

GELİŞMİŞ ÜLKELERDE VE TÜRKİYE’DE OKULLARDA GÜVENLİ ORTAMIN SAĞLANMASI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
OZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
TABLolar	V
KISALTMALAR	VI
1 GİRİŞ	1
2.ÇOCUK SUÇLULUĞU VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ETKİLEYEN	
FAKTÖRLER	5
2.1. Çocuk Suçluluğu	5
2.1.1. Suçluluk ve Çocuk Suçluluğu	5
2.1.2. Yasa ve Çocuk	7
2.1.3 Türkiye’de Suçlu Çocuklar	8
2.2. Suçlulukta Kalıtsal, Bedensel Ve Zihinsel Etkenler	11
2.2.1. Kalıtsal Yazgı	11
2.2.2. Fizyolojik ve Biyolojik Etkenler	11
2.2.3. Zeka Denen Gizilgüç	12
2.3. Çocuğun Duygusal Ve Toplumsal Gelişim Evreleri İle Suçluluk İlişkisi	13
2.3.1. Çocuk Suçluluğunun Ön Koşulları	13
2.3.2 Anne-Bebek İlişkisi ve Anne Yoksunluğu	13
2.3.3. Son Çocukluk Dönemi	14
2.3.4. Ergenlik Dönemi	15
2.3.5. Okul ve Suçluluk	16
2.4. Ekonomik, Sosyal Ve Kültürel Etkenler	18
2.4.1. Ekonomik Bunalım, İşsizlik ve Suç	18
2.4.2. İç Göçler, Çarpık Kentleşme ve Suç	20
2.4.3. Kitle İletişim Araçları ve Suç	22

3) OKULLARDA ŞİDDET ARAŞTIRMALARI.....	24
3.1. Uluslar Arası Okullarda Şiddet Araştırması.....	24
3.1.1. Avrupa'daki Teşebbüsler.....	24
3.1.2. Barnet (İngiltere) Okul Polisi Projesi.....	25
3.1.3. Diğer Ülkelerde Teşebbüsler	27
3.1.4. Şiddetin Olmadığı Demokratik Okullar İçin Avrupa Sözleşmesi Projesi.....	30
3.2. Türkiye'deki Okullarda Güvenli Ortam Projesinin Uygulama Örneği- İstanbul.....	34
3.2.1. Güvenli Ortam Projesi Kapsamında Okul Müdürlerine Anket Uygulaması.....	38
4. SONUÇ	46
KAYNAKLAR.....	48
EKLER	
Ek-1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	50

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No:
Tablo 1: Okulda Yönetmi'nin Görevine Bağlı Olarak Projeden Önceki Ve Sonraki Olay Sayısı Arasında Değişim	39
Tablo 2: Yöneticilerin Tecrübesine Bağlı Olarak Projeden Haberdar Olma..	40
Tablo 3: Yöneticilerin Görevine Bağlı Olarak Projeden Haberdar Olma.....	40
Tablo 4: Yöneticilerin Görevine Bağlı Olarak Okul İrtibat Görevlisi İle İletişim Seviyesi.....	41
Tablo 5: Okuldaki Görev Ve Şiddete Nasıl Müdale Edileceği Bilgisi.....	42

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CMUK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ESSPD	: Şiddetin Olmadığı Demokratik Okullar Avrupa Sözleşmesi
NCP	: National Crime Prevention
OGOP	: Okullarda Güvenli Ortam Projesi
TCK	: Türk Ceza Kanunu

1. GİRİŞ

Türk toplumu dinamik bir değişim süreci yaşamaktadır. Bu süreç kendisini, başta nüfus artışına bağlı olarak kırdan kente göç olgusu ile ortaya koyup mevcut kentlerin kalabalıklaşmasına yol açarken; ekonomik gelişmeyi de etkilemektedir. Türkiye'nin değişme dinamiğini ortaya koyan önemli unsurlardan birisi olan nüfus artışının sonucu olarak ortaya çıkan ve büyük şehirlerde -özellikle de İstanbul'da- yoğunlaşan iç göç hareketi, adapte ve uyum noktasında çocuklar için birçok olumsuz koşulların hazırlayıcı etkeni olmaktadır(Erdoğmuş; 1974, 24). Göç eden nüfus, İstanbul'un mevcut yerleşim alanları içinde kendisine yer bulamadığından, bir yanda gecekondular inşa ederek plansız bir biçimde yerleşim ve konut sorununa çözüm aramakta; diğer yanda geçimini temin için(kayıt dışı) ekonomi içinde kayıt dışı istihdam olarak ayakta kalmaya çalışmaktadır. Bu durum göç eden ailelerin çocukları açısından -eğitim, güvenli yaşam, mevcut yapıya adapte olma gibi- birçok soruna yol açmaktadır.

Çocukların şiddetten korunmasında, istenilen düzeyde topluma adapte olma noktasında, sadece kırdan kente göç eden ailelerin çocuklarını temel unsur almak yanlış olur. Kent yaşantısı içinde dünyaya gelen ve ailelerinden yeterli ilgi ve desteği göremeyen çocukları da bu kategoriye dahil etmek gerekir. Hatta ekonomik olarak yeterli olan ailelerin çocuklarında da, yaşamı daha heyecanlı hale getirmek için şiddet olaylarının gözlemlendiği görülmektedir. Şiddete yönelik riskli davranış gösterenlerin okul ortamlarında tanınması ve bu kişilere yardımcı olma yollarının araştırılarak saptanması, müdahale edilebilecek uygun yer ve zaman şartlarının belirlenmesi bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

Gelişmiş ülkelerde okullarda şiddet olgusu oldukça önemli yer tutmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi diğer ülkelerde de okullarda şiddetin azaltılması için kamusal ve özel bir çok girişimde bulunmaktadır. Avrupa ülkelerinde daha ciddi, bizde de kendini hızlı bir şekilde gösteren okullarda şiddet ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi, uluslar arası düzeyde, üç yıl süren (2002-2004) bir proje çalışması başlatarak bu konuda bir dizi seminer ve konferanslar düzenlemiştir. 22 Mayıs 2002 tarihinde Fransa'nın Strasbourg şehrinde Demokratik Bir Toplumda Gündelik Yaşamda Şiddete Tepkiler, 2-4 Aralık 2002 tarihlerinde de Okulda Şiddetle Mücadele ve Şiddetin Önlenmesi İçin Yerel Ortaklıklar konulu konferanslar düzenlemiştir.

Son dönemlerde yapılan konferanslarda şiddetin çıkış sebepleri, gündün güne artan ve çeşitlilik gösteren okulda şiddet olayları ele alınmış, Avrupa Konseyine üye

lkeler bu olaylar karşısında neler yapabilecekleri, neden ortaklığa ihtiyaç olduğu, yerel ortaklık hususunda kimlerin yer alacağı tartişılmış, sonuçta da; Avrupa Konseyine ye ülkeler ile Avrupa Kültürel Őartını imzalayan devletlere tavsiye kararları çıkmıştır.

İstanbul'da son yıllarda hukuksal boyutta Şiddet eylemlerinin okul ortamlarına taşındığı ve Şiddet eylemlerine karışma yaşının düştüğü gözlenmektedir. Okulda Şiddetin nedenlerinin kendine özgü dinamikler taşıdığı bir gerçektir. Okul, ğrenci için güvenli olması gerektiği kadar; öğrenciyi geleceğe güvenle hazırlayıp eğitme görevini de yapmalıdır. 1948 yılında yayımlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannameesinde yer alan "*Herkesin kişiliğini serbestçe ve tam olarak geliştirebileceği tek yer olan topluluğa karşı ödevleri vardır.*" ifadesinde, hangi toplulukların bireylerden ödevler bekleyebileceği açıkça belirtilmektedir. Bireyi geliştirme ödevini yerine getiremeyen topluluk bireyden de dev bekleyemez. Bu anlamda okullar, kişiliğin geliştirilmesinde ilk basamaklardan birini oluşturmaktadır. Toplumda görülen Şiddet eğilimli davranışların erken yaşlarda saptanıp giderilmeye çalışılmasının geleceğe taşınması konusunda engelleyici olacağı düşünülmektedir. Şiddetin engellenmesinde, erken uyarı işaretçilerinin tanınmasının büyük önemi vardır. Kaynağı ne olursa olsun öfkenin, Şiddete dönüşmeden genel yaşam becerilerinin arttırılarak giderilmeye çalışılması bu anlamda önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bunun için, gerek Şiddet eğilimi gösteren öğrenciler, gerek Şiddete maruz kalanlar gerekse Şiddete tanık olanların bu konuda bilinçsel düzeyde uyarılmaları gerekmektedir.

Okul dönemi içinde, çocuğun yanlış yönlendirilmesi ve evre Şartlarının olumsuz etkileri sonucunda suçluluk davranışları gösterebileceği düşünülebilir. Bu noktada okullarda güvenli ortamın sağlanması temelinde herhangi bir nedenle okul sürecinde suçluluk davranışı gösteren veya gösterebilecek çocukların okul başarısı, devamlılık, eğitimi bırakmama, disiplin gibi süreçlerde olumsuz gelişimleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Yurt içinde yapılan çalışmalar yanında gelişmiş ülkelerdeki yapılan çalışmalar da gözden geçirildiğinde, okul bağlantılı Şiddet olaylarının karşılaştırmasını yapmanın zor olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri arasında Şunlar sayılabilir: birçok ülke okulda meydana gelen ve rapor edilmiş Şiddet olayları ile ilgili ulusal bilgi toplamamaktadırlar; okulda meydana gelen Şiddet olayları ile ilgili farklı ülkeler, farklı tanım kullanmaktadırlar; dildeki ve kültürdeki farklılıklar ülkeler arasındaki benzer davranışların farklılıklarını bile karşılaştırmayı zorlaştırmaktadır; rapor etme

uygulamaları büyük oranda değişebildiği için, birçok ülkede şiddet içindeki eğilim ve seviyelerin incelenmesi zordur; kişisel raporları içeren küçük okul çalışmalarından yerel, bölgesel ve ulusal mağduriyet araştırmaları veya polis ya da olay raporlarına göre kaynaklar değişmektedir; bu kaynaklar öğrencilerin yaş farklılıklarına, okul tiplerine ve zaman periyotlarına göre değişmektedir; okulların kendi arasında problem olduğunu kabul etme yönünde bir isteksizlik sık sık olmaktadır; öğrencilerin olayları bildirmelerine karşı kendi arkadaş grupları arasında güçlü bir baskı mevcuttur.

Bazı ülkelerde okullarda şiddetin azaltılması için yapılan çalışmaların menşei ülkemizdekinden daha öncelere dayanmaktadır. Bu durum onların bize göre daha fazla yol kat ettiğini göstermektedir. Buda sağlıklı toplumlar yetiştirilmesi adına, birçok ülkede okul çağındaki çocukların güvenli eğitim almaları amacıyla çeşitli girişimleri ortaya koymaktadır. Bunu yaparken ülkenin mevcut sosyal, kültürel değerlerini uygun programların oluşturulmasını özen gösterildiği gözlenmektedir. Bizim de bu kapsamda ülkemizdeki okullarda hedeflediğimiz; herkesin bulunmaktan şeref duyduğu, kendisini okulun sahibi hissettiği iyi bir okul ortamı sağlanmalı, her öğrenciye ve okulun bütün personeline, onların okulun bir parçası oldukları, onlar olmadan okulun bir hiç olduğu söylenmeli ve bu sık sık vurgulanmalı, her icraatla bunu hissettirmeli, okulun bölümlerine o çevrede toplumun çoğunluğu tarafından sevilen kişi isimleri verilmeli, anne-baba merkezi kurulabilmeli, buraya anne-babalar rahatça gelip, bir nevi gözlemci olarak okulda kalabilmelidir. Okulda şiddete başvurabilecek öğrenci sayısı azdır ve bunlar belli olup, bunlar devamlı gözlenmeli, okul müdürü odasını kapatmamalı, herkese her an kapısını açmalı, dersliklere sık sık ziyaret yapmalı ve öğrencilerle konuşmalı, sportif, kültürel ve sosyal etkinliklere yer verilen bir sistem oluşturulmalıdır.

Bu çalışma, “Okullarda Güvenli Ortam Projesi”ni konu edinmektedir. Bu araştırmanın amacı, okullarda şiddetin azaltılmasında ve risk durumlarının ortadan kaldırılmasında Okullarda Güvenli Ortam Projesi’nin işlevini ortaya koyabilmektir. Çocuklarımızın güven ve sevgi içinde eğitim gördüğü, okul yönetimine demokratik yollarla katılımının sağlandığı, tüm çocukların okul içerisinde kültürel ve sportif aktivitelere özgürce katılabildiği, okul çevre duvarlarının sevgi ve güven duvarları haline geldiği bir ortamın oluşturulabilmesinin toplumsal barış ve huzura olduğu kadar sosyal entegrasyonun sağlanmasına da katkıda bulunacağı varsayılmaktadır. Araştırmamızın hipotezi; okullarda şiddetin ve risk durumunun azaltılmasında Okullarda Güvenli Ortam Projesi’nin eğitim açısından terapötik bir işlevi olacağı ve

ilgili projenin okul çevresinde güvenliğin artırılması ve risk durumlarının ortadan kaldırılması hususunda polisin etkisini daha işlevsel hale getireceğir. Başta risk altında ve korunmaya muhtaç çocuklar olmak üzere, hangi durum ve özellikte olursa olsun, İstanbul kentinde yaşayan çocukların öncelikle çocuk olmalarından kaynaklanan, bugün bile farkına varılmamış tüm haklarını gözeterek, anayasa ve uluslararası anlaşmaların getirdiği tüm yasal hakların bilincinde olarak, geliştirmeye çalıştığımız bu çalışmanın amacı; toplumumuzun geleceğini kuracak olan çocuklarımızı, yetişmiş insanlar olarak ileriye doğru, iyi ve haklı birikimlere ulaşmalarını sağlayacak bir süreci başlatmaktır.

Konunun önemine rağmen, Türkiye’de özellikle bu konuda temel ölçüt kabul edilen, Yüksek Öğrenim Kurumu Kütüphanesi’nde yapılan tez taraması sonucunda, şiddet unsurunun ortadan kaldırılması, okullarda güvenli ortam oluşturulmasına yönelik yapılmış hiçbir lisansüstü araştırmaya rastlanamamıştır. Bu konu ile ilgili ülkemizde herhangi bir kaynak kitap da mevcut değildir. Bu da, çalışmamızı yaparken yabancı menşeli makale ve dergileri kullanmamızda etkili olmuştur. Bu araştırmada, elde edilen bulguların çoğu, ABD, Avrupa ülkeleri ve Avustralya’da yapılan çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Bulgular bölümünde kullanılan kaynakların büyük bir kısmı, ülkemizde bu konu ile ilgili yapılan araştırmaların çok az olmasından dolayı yabancı kaynaklardan oluşmuştur. Araştırma için verilerin toplanması yaklaşık üç ay, genel bilgiler ve bulgular bölümünün oluşturulması üç ay, tartışma ve sonuç bölümünün yazılması ise bir ay sürmüştür. Bu araştırma, toplumun geleceği olan gençlerin eğitim ve güvenlik açısından sağlam temellere dayanarak yetişmelerini sağlamak açısından ortaya konulan güvenli ortam projesinin nasıl bir işlevi olduğunu tartıştığınan ve daha sonra yapılacak benzer araştırmalara dayanak oluşturabileceğinden dolayı önemlidir.

2. ÇOCUK SUÇLULUĞU VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

2.1. ÇOCUK SUÇLULUĞU

2.1.1. Suçluluk ve Çocuk Suçluluğu

İnsanoğlunun var olduğu ilk günden bugüne değin sürekli olarak suç işlediği düşünülürse suç olgusunun çok da kolay bir şekilde izah edilemeyeceği açıktır. En temel ve kısa ifadeyle “toplumsal normların dışına taşma” olarak nitelendirilen suç kavramı aslında içeriğinde çok karmaşık unsurları barındırmaktadır. Değer yargılarının her toplumda farklı özellik göstermesi, tarihin suçlunun içinde bulunduğu topluma biçtiği rol, ekonomik ve siyasal koşullar bizim hem suç kavramına hem de suçlu insana bakış açımızı zorlaştırmaktadır.

Kriminolojiyi tanımlamak çok kolay değildir. Zira bu bilgi dalı aynı zamanda bireysel ve sosyal hususlara ilişkin bulunmakta ve daima harekette ve kavranamaz kimlik gösteren insan varlığına bağlı bütün müphemiyetlerle çevrilmiş bulunmaktadır (İçel; 2000, 25). Derinliğine araştırıldığında kriminoloji (suç ve suç bilimi) sadece aykırı görülen hareketlerin üstüne bina edilmiş bir bilim dalı değildir. Çünkü bu konuyu tahlil eden suç bilimcilerden bazıları suçlunun doğuştan suçlu olduğu inancıyla yola çıkıp denekleri üzerindeki araştırmalarıyla bu tezlerini ispata kalkışır, yine aynı dalda ihtisas sahibi başka bilim adamları ise suçluyu suça iten sebepleri suçlunun içinde bulunduğu çevre, ekonomik koşullar ve dini inançları gibi daha geniş çevrede inceleyebilmektedirler. Suç kavramı ve suçlu insan incelenirken karşımıza çıkan bir başka zorlukta toplumun “uygun fiiller” olarak tanımladığı normlarının zaman içinde değişkenlik göstermesidir. Bugün Türk toplumunda evin yaşlısına hürmet gösterilmemesi hoş görülmezken eski kavimlerin kimisinde yaşlı erkeklerin iş-güç göremez hale geldikten sonra öldürülmesi zorunluydu. Kılık kıyafetten konuşma üslubuna, ahlak anlayışından bilime bakış tarzına kadar bir topluma ait olan ve toplumu “sosyalleşmiş kurum” sıfatına sokabilen değerler ve ölçüler zaman aşımıyla beraber kökten değişebilmekte veya değişime uğramaktadır (İçel; 2000, 26)

En basit örneğiyle; daha önce nefret edilen rüşvet suçu daha sonraları toplumun ekonomik durumundaki zafiyet ve kural koyucuların toplum isteklerine cevap verecek düzenlemeler yapamaması nedeniyle eskiden olduğu kadar “kötü bir suç” damgası yememektedir. Bireyin ailesinden gelen alışkanlıkları, yanlış yetiştirilme tarzı, eğitim eksikliği veya eğitim-öğretim kurumlarının asıl fonksiyonlarından apayrı bir işlevle bireyi yetiştirmesi, ekonomik sıkıntılar, psikolojik bunalımlar ve daha

onlarca sebep karşımıza suç ve suçlu konusunda aşılması gereken engeller olarak çıkmaktadır. Hatta çocuk suçluluğunu inceleyen Yavuzer, çocuğun evindeki oda sayısının dahi suçlu üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir (Yavuzer; 2001, 86)

Kriminoloji alanındaki çalışmalar; suça iten neden olarak günümüzde artık sosyo-ekonomik ve kültürel etkinlikleri öne çıkarmaktadır. Bazı kriminologlar ekonomik koşulları, bazıları ise demografik yapıyı etkin görmekteler. Özellikle sosyo-ekonomik etkinliklerin suça ittiğini ileri süren araştırmacılar sanayileşme, hızlı kentleşme, göçler, stres, serbest zamanı kötü kullanma ve diğer unsurların suçluluğun artmasına yol açtığını ileri sürmektedirler (Hancı; 1999, 28)

Toplumsal kalkınma ekonomik kaynakların, insanileşme açısından en yararlı biçimde kullanılmasını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesiyle gerçekleşebilir. Bu tür bir kalkınmada öncelik, çocuklara ve gençlere tanınır. Çocuk, her yaşta, her ekonomik koşulda korunması gereken toplumsal bir varlıktır. Hakkını elde edebilmesi, yetişkinlerin bu konudaki görevlerini kabul etmede ve yerine getirmede gösterecekleri kararlılığa bağlıdır (Burdsal; 2000, 36).

İnsan gelişiminin en kritik dönemi olarak ifade edilen ergenlik döneminde çocuk, bu dönemin kendine özgü sorunları, aile içi problemler, yetersiz ilgi, yanlış eğitim, değişen değer yargılarının yarattığı karmaşa, hızlı kentleşme, göç, ekonomik kriz gibi faktörlerin birbirleriyle etkileşimi sonucu suç sayılan davranışa yönelebilmektedir (Yılmaz; 2001, 119).

Yarının yetişkinleri olan çocukların korunması ve yetiştirilmesi, insanlığın gelecekteki gelişimi açısından çok önemlidir. Toplumun onlara sağladığından daha iyi ortamlarda yaşamaya ve gelişmeye hakları olan çocuklar, sağlıklı bir aile ortamından, eğitimden ve kararlı bir iletişim desteğinden yoksun olarak büyümeleri sonucunda üretken ve uyumlu bireyler olarak yarınlarına katkıda bulunma şanslarını yitirmekte ve sorunların bir parçası haline gelmektedirler (Yılmaz; 2001, 119).

Çocuk suçluluğuyla ilgili araştırma sonuçları dikkate alındığında suça yönelmenin daha çok sosyo-ekonomik ve kültürel nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Çocukların korunması ve eğitimi, öncelikle ailelerini sorumluluğundadır. Ancak aile bu görevi, toplumun desteği olmadan gerçekleştiremez. Bu nedenle bu konuyla doğrudan veya dolaylı ilgisi olan resmi, özel, gönüllü kişi ve kurumlar tarafından uyumlu işbirliği içinde önleme çalışmasının sürdürülmesi, ortak politika ve programların belirlenip, bu programlara çocuk, aile, okul ve mesleki kuruluşlarında dahil edilmesi gerekmektedir (Yörükoğlu; 1997,212).

2.1.2. YASA VE ÇOCUK

Türk milletinin tarihinden gelen özellikleri, ailevi ve manevi bağlarının kuvveti, çocuklarımızın batılı ülkelerden daha farklı biçimde "sevgi ortamında" büyümelerinde etkili bir faktördür. Ancak son zamanlardaki özellikle İstanbul ve turizmin canlı olduğu illerimizde yaşantının "birdenbire" değişikliği aile kurumumuzu olumsuz yönde etkilemiştir. Anne-baba kavram ve görevlerinin bu "hızlı" yaşantıda eski manalarını yitirmesi, ister istemez çocukları etkilemekte ve "neyin suç olup olmadığı" çocukların zihinlerinde farklı yer tutmaktadır. Oysa Ulu Önder Atatürk'ün 23 Nisan gibi bir günü bu ülke çocuklarına bırakmış olması aslında toplumumuzun çocuklarına verdiği değer en önemli göstergesidir (Yavuzer; 2001, 31).

En çok suç işlenen yaşın 14 olması, en çok suç işleyen grubun 14-25 yaş arasında olması ve %80'inin ikinci kez suç işlemiş olması çocuk suçluluğunun hafife alınmayacak kadar ağır bir mesele olduğunu karşımıza çıkarmaktadır. Türkiye'de 2006-2007 öğretim yılı ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin şiddetle karşılaşma durumu incelendiğinde, öğrencilerin son üç ay içerisinde yüzde 22'sinin fiziksel şiddet, yüzde 53'ünün sözel şiddet, yüzde 36.3'ünün duygusal şiddet, yüzde 15.8'inin ise cinsel şiddet ile karşılaştığı saptanırken; aynı gruptaki öğrencilerin şiddet uygulaması incelendiğinde, öğrencilerin son üç ay içerisinde yüzde 35.5'inin fiziksel şiddet, yüzde 48.7'sinin sözel şiddet, yüzde 27.6'sinin duygusal şiddet, yüzde 11.7'sinin ise cinsel şiddet uyguladığı saptanmıştır. (Yörükoğlu; 1997, 214)

Yukarıda belirtilen oranlar değerlendirildiğinde, çocuk suçluluğuyla ilgili yasalardan önce çocuğun suça itildiği noktanın tespiti ve nedenleri bu ülkenin sosyologları, psikologları ve en önemlisi de karar verme yetkisine sahip insanları tarafından özenle incelenmeli ve bu incelemede yetkili organlar, bilimsel destek olarak bir arada çalışmalıdır (Yörükoğlu; 1997, 215).

Yasa ve çocuk konusunda ilk faaliyete geçen kurum Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu'dur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulan bu kurumun amacı, ülkemiz çocuklarının muhtaç ve eğitimsiz kalmasını engelleme yönünde çalışmaktır. Yine Çocuk Esirgeme Yasası, TCK, CMUK, Türk Medeni Kanunu ve İş Yasasındaki koruyucu hükümler, en son olarak da 2253 sayılı Çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerine dair kanununda muhtaç çocukları benzer biçimde tanımladıktan sonra, bunlar hakkında önlem almak görevini çocuk mahkemelerine vermektedir. 1979 yılında kabul edilerek 1982 yılında yürürlüğe giren bu kanunun

öngördüğü biçimde öncelikle İstanbul, Ankara, İzmir ve Trabzon'da kurulan çocuk mahkemeleri çocuk suçlarıyla ilgili davalara bakmakta, diğer illerde ise şimdilik özel yetki verilmiş genel mahkemelerden biri bu işleri yürütmektedir (Yücel; 1986, 65).

Çocuk mahkemelerinin kuruluşundaki asıl amaç, yasanında ruhuna uygun biçimde suçlu itilmiş çocukları cezalandırmak değil, topluma uyumlu hale getirmek, topluma yeniden kazandırmaktır. Bu sebeple yasanın 10. maddesi tedbirlere yönelik öncelik hakkı vermiştir. Yargılama sırasında ve hemen sonrasında mahkemenin koruyucu müdahalesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Aslında hukuk sistemimizdeki çocuk ihmal ve istismarındaki hükümler ayrı bir düzenlemeyi gerektirecek ölçüde yetersiz değildir. Ancak, sistemin getirdiği kurumların kurulması ve işletilmesi açısından eksiklikler bulunduğunu görmekteyiz. Yine Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından 1994 yılında kabul edilerek 1995'te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Çocuk haklarına dair sözleşme hükümleri doğrultusunda, Pekin, Havana ve Riyad ilkelerine uygun yeni düzenlemeler yapılmış olup, özellikle çocukların yargılanmasında iyileşme sağlanması için gerekli yasal reformları gerçekleştirmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu ve uygulama yönetmeliği ile gerekli hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Ancak Çocuk Koruma Kanununun da adı geçen kurumlar kendilerine düşen yükümlülüğü olması gerektiği gibi yerine getirememektedir.

2.1.3. Türkiye'de Suçlu Çocuklar

Ülkemizin dünyadaki konumuna, dünyanın ve toplumumuzun gelişme dinamiğine bakıldığında, Türkiye'nin çağdaş değişimlerden derinden etkilendiği ortadadır. Ülkemizin az gelişmişlik çemberini kırma yolunda sanayileşmeye, kalkınmaya çalıştığı, sahip olduğu doğal ve toplumsal potansiyelle daha ileriye doğru hızlı bir gelişme yaşadığı tartışılmaz. Daha net bir ifade ile Türkiye geleneksel bir tarım toplumundan, modern bir sanayi toplumuna doğru evrim geçirmekte, toplumumuzda bir geçiş döneminin tüm sarsıntılarını yaşamaktadır (Akyüz; 2001, 119).

Bu toplumsal değişim tüm olumlu ve olumsuz sonuçlarıyla yaşanırken, suçluluk oranlarında görülen artış, çocuk suçluluğuna da yansımaktadır. Özellikle 1975 yılı sonrasında ülkemizi sarsan ve hâlâ belirli dönemlerde daha da toplumumuzu darboğaza sokan ekonomik, politik ve toplumsal bunalımların suçluluk oranlarını

(özellikle gençler) yükselttiği söylenebilir. Yine belirli dönemlerde politik amaçlarla çıkarılan af kanunlarının suçluluk oranlarını yükselttiği de belirtilmektedir.

1979 yılında yayınlanan verilere göre,1971 yılında ceza ve ıslah evlerine giren 12-15 yaşlarındaki hükümlü çocukların 963, 16-18 yaşlarındaki hükümlü çocukların da 4289 olduğu görülmüştür.1977 yılında ise, ceza kurumlarına giren 12-15 yaşlarındaki hükümlü çocukların sayısının 500'e, 16-18 yaşlarındaki hükümlülerin sayısının da 1099'a düştüğü saptanmıştır (Karaman; 2002, 255).

Bu verilerde hukuki olarak çocuk tanımına giren 18'in altındaki yaş grubunun dikkate alınması önemlidir. Oysa, çocuk suçluluğunun tanımı yapılırken; kesinlikle "cezanın tanımladığı suç, onu işleyen suçludur."denmiyorsa, ergenlikte 18 yaşında tamamlanıyor denilemez. Bu açıdan istatistiklere bakıldığında toplum suçluluğuna oranla çocuk suçluluğunun %8 civarında görülmesi, çocuğun yasalar karşısındaki sorumluluğuna göredir.

Yine yapılan çalışmalarda 21 yaşından küçük olan suçlu oranını 1936'da %23, 1938'de %24.5, 1940'da %27.5, 1941 ve 1942'de ise %32.7 olduğunu ortaya koymuştur. Bu veriler İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı tarihten itibaren çocuk suçluluğunun da artışta olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Yörükoğlu; 1993, 324).

Maalesef Türkiye'de günümüze dek çocuk suçluluğuyla ilgili çalışmalar istatistiksel birer anketten ileri gidememiştir. Suçlu çocuklar konusu hukuk açısından ele alınırken, sadece en çok işlenen suç türleri saptanmaya çalışılmıştır. 1932 yılında 732 denek çocuk üzerinde çalışma yapan Hilmi A. Malik bu çocukların %46'sının şahsa karşı,%30'unun mala karşı, %20'sinin cinsel suçlar ve %3'ünde diğer suçları işlediğini saptanmıştır (Halman; 2001, 16).

Aynı yıllarda yapılan diğer bir araştırmada da 395 suçlu çocuğun,%38'inin şahsa karşı,%16'sının mala karşı, %26'sının cinsel suçlar ve %21'ininde diğer suçları işlediklerini ortaya çıkarmıştır (Karaman; 2002, 257).

1947 yılında İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsünün tüm ıslah ve cezaevlerindeki 947 çocuk üzerindeki yaptığı çalışma bize, %64 oranında şahsa, %22 oranında cinsel, %19 oranında mala karşı işlenmiş suç türlerinin bilgisini veriyor. Görüldüğü gibi tarihsel süreç içerisinde genellikle suç türlerinin oransal tespitinden daha ileriye gidilememiştir. Bu arada 1968 yılında Saran'ın, İstanbul'daki polisle ilgisi olan 19 yaşından küçük çocukların sosyokültürel özelliklerini incelediğini görmekteyiz.

Gelişmiş ülkelerde genellikle hırsızlık çocuk suçluluğunun en çok görülen şeklidir. Örneğin İngiltere’de çocuk suçluluğu istatistiklerinde hırsızlık 1965 yılında %79’a çıkmış ve daha önceki dönemlerindeyse daha yüksek olduğu vurgulanmıştır. Ülkemizde ise bu yıllarda en çok işlenen çocuk suçluluğu türü olarak adam öldürme, yaralama yada öldürmeye teşebbüs girişiminde bulunma gibi “şahsa karşı” işlenen suçlar karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’deki suçlu çocuklara dair istatistiki bilgilere bakıldığında Talat Halman’ın şu sözüne hak vermemek elde değildir:“Çocuk ve Suç bir araya gelmişse suçlu olan çocuk değildir. Toplumdur, Yetişkindir. Eğitenler, daha doğrusu eğitemeyenlerdir. Yönetenler, bozuk yönetenlerdir (Halman; 2001, 16).

Maalesef ülkemizdeki bilim kurumları, medya, hatta edebiyat dahi çocukları ve sorunlarını ihmal etmiştir. Kemalettin Tuğcu’nun birkaç eseri ve Saik Faik’in 3-4 sayfalık “İpekli Mendil” hikayesinden başka hangi edebiyatçımız bir çocuğu eserinin baş kahramanı yapmamıştır. Ne hazindir ki, ülkemiz birçok konuda olduğu gibi çocuk suçluluğunda da yetersiz kalmıştır. Kurumlar arası diyalog eksikliği, yönetenlerle bilimsel kurumlar arasındaki iletişimsizlik ve her nedense en önemli konumuzun ekonomi olması çocuk suçluluğunun ülkemizde artışına sebep olmuştur. Kap-kaç olaylarının bunca tırmanışı, iki dilim baklava için hırsızlıklar, daha küçük yaşlarda mafya mensuplarına özenmeler acaba çocukların suçu mu, ya da biz yetişkinlerin mi? Bu sorunun yanıtı sadece durum tespiti yapmaktan öteye geçemeyen yetkili mercilerce bir an evvel verilmeli ve giderek artan çocuk suçluluğunun “cezalandırılması” değil “önlenmesi” hakkında ilerici adımlar atılması gerekir (Halman; 2001,21).

2.2. SUÇLULUKTA KALITSAL, BEDENSEL VE ZİHİNSEL ETKENLER

2.2.1. Kalıtsal Yazgı

Çocuk suçluluğunda kalıtımla gelen biyolojik etkenlerin egemen olduğunu ileri süren Lombroso, ilk kez "doğuştan suçluluk" kavramını ortaya atmış ve suçluların bedenlerinde "stigmato" adını verdiği kusurların bulunduğunu varsaymıştır.

İnsan yaşamında kalıtımın rolü sürekli olarak tartışılmış ve Mendel'in ilk kalıtım yasalarını belirlemesiyle bu tartışmalar bilimsel kimlik kazanmıştır. Kalıtım yasalarına göre kromozomlarla içlerindeki genler, gelecek beden için tüm hücrelerine geçerek ömür boyu saklanırlar. Daha açık ifade ile insanoğlu genler yoluyla değişmez bir kalıtsal yazgıya sahip olmaktadır.

2.2.2. Fizyolojik ve Biyolojik Etkenler

Suçluluk sorununa "semptom" nazarıyla bakılıp tedavi için gerekli sebepler araştırıldığında, kişinin davranışlarını etkileyen bedensel kusurların saptanması büyük önem taşır. Ancak, beden arızaları (yapısı) ve davranış arasındaki ilişkiye her zaman aynı derecede mutlak gözüyle bakılmaz. Çünkü bedensel kusurları ve hastalıkları olan birçok özürli insan, antisosyal davranışlar ve ruhsal bunalımlar göstermeksizin başarılı uyum örnekleri verebilmektedir.

Özellikle inanç sistemlerine daha sıkı sıkıya bağlı toplumlarda, bu tür kusurları olan insanlar, kusurlarının "yaratılış gerçeğinden" kaynaklandığına inandıkları için bu kusurlarını bir kusur olarak görmeyip " ilahi bir imtihan" olarak algıladıkları için ruhi çöküntülere uğramaz ve bu kusurlarıyla yaşayabilirler (Wolff; 2001, 227).

Çocuk suçluluğuyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda fizyolojik etkenlerin suçlu davranışlara olan etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Örneğin beslenme yetersizliği, suçluluk olgusunda bir etken olarak kabul edilir. Ancak bu etken, yoksulluk ve bedensel gereksinimle son derece ilgilidir. Yine iç salgı bezlerinin (hormonların) işlevlerini yapmamaları, hormon dengesizlikleri ve benzer sorunlar suçlulukla yakından ilgilidir (Stuber; 1999, 189).

İç salgı bezlerinin vücuttaki uyumlu çalışmasındaki aksamalara bağlı olarak pek çok hastalık saptanmıştır. Hipofiz, tiroid, böbrek üstü bezleri salgılarının zeka ve duygusal gelişmede önemli rol oynadığı kabul edilmektedir. Cinsiyetle ilgili iç salgı bezlerinin düzenli çalışması sonucu, cinsiyetle birinci ve ikinci dereceden ilgili

organlarda değişmeler ve buna bağlı olarak kişilik ve davranış değişiklikleri gözlenmektedir (Yavuzer; 2001, 83).

Hormonların işlevlerindeki aksaklıklar, gelişimin durmasına, ergenliğin gecikmesine, aşırı şişmanlığa ya da zeka geriliğine neden olabilmektedir. Yine de bazı iç salgılardaki fazlalık ve aşırı faaliyet, kolayca heyecana kapılma gibi davranışa yön verici bir etkende olabilir. Ancak iç salgıların işlevsel bozukluklarıyla antisosyal davranışlar ya da yasayı bozma eylemleri arasında doğrudan bir ilişki olduğunu kanıtlayan yada tersini savunan yeterli sayıda karşılaştırmalı çalışma yapılmış değildir. Özetleyecek olursak; suçluluk ve fizyolojik anormalliklerin birlikte görülen bir süreç olabileceğini ve her ikisinin de daha derin bir takım nedenler sonucu ortaya çıktığını kabul etmek yerinde olur (Songar; 1991, 70).

Bu konuda bazı değişkenler arasında belirgin olarak saptanan bir ilişki söz konusu edilebilir, fakat her zaman için tam bir ilişkinin varlığını kanıtlamaya çalışmak zordur.

2.2.3. Zeka Denen Gizilgüç

Çocukta zeka geriliklerine yol açan nedenlerin başında doğumun güç olması ve uzun sürmesinin yanında, doğum sırasında kullanılan aletlerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Yine anne ve çocuğun kan uyumsuzluklarının da zeka geriliğine neden olduğu bilinmektedir (Yavuzer; 2001, 95).

Türkiye’de yaklaşık altı yüz bin dolaylarında geri zekalı çocuğun olduğu tahmin edilmektedir. Zeka geriliğinin diğer bir ifade ile zayıf akıllılığın bu kadar yaygın olması ister istemez araştırmacıları zeka geriliği ve suçluluk arasındaki ilişkiyi incelemeye itmiştir. Örneğin Mendel; "Geri zekalı olanlar, davranışlarının sonuçlarını ve yasaların kapsamını anlayamadıkları için suç işlerler" demiştir (Aydoğmuş; 1999, 70).

2.3. ÇOCUĞUN DUYGUSAL VE TOPLUMSAL GELİŞİM EVRELERİ İLE SUÇLULUK İLİŞKİSİ

2.3.1. Çocuk Suçluluğunun Ön Koşulları

Çocuk ne doğuştan kötü ne de iyi olan bir varlıktır. O da her canlı varlık gibi değişen, çevresi ile etkileşen ve gelişen bir bireydir. Onun iyi ya da kötü olmasını belirleyen eğitim ve yaşantıdır. Bu da çocuk suçluluğunun kökeninin hukuksal olmaktan öte psikolojik ve sosyolojik olduğunu gösterir (www.sosyalhizmetuzmani.org/cocuksuclulugu.htm, 27.05.2009)

Kalıtımsal, biyolojik etmenlerle çocuğun gelişim evrelerine ilişkin özellikleri bilmemekten doğan eğitim hatalarının, çocuk suçluluğunun ön koşullarını oluşturduğu bilinmektedir. İnsan ömrünün çocukluk, ergenlik, erişkinlik ve yaşlılık olarak dönemlere ayrıldığı düşünülürse her evrenin bir önceki evrenin etkisinde olduğu ve ondan etkilendiği ortaya çıkmaktadır(Kaner; 2000, 81).

Bu dönemlerin birinden diğerine geçiş, sadece bireyin bedensel gelişmesiyle olmayıp, duygusal, toplumsal, ekonomik ve kültürel etkenlerin rol oynadığı bir oluşum ve gelişimdir.

2.3.2. Anne-Bebek İlişkisi ve Anne Yoksunluğu

Bir yaşına kadar çocuk özellikle annesine bağımlıdır. Güven duygusu temelinde anne desteğine ihtiyaç duyar. Bu dönemdeki anne çocuk ilişkisinin başarısızlığı, çocuğun zihinsel yaşamını fevkalade etkiler. Annenin çocuğu kendi sütü ile beslemesi ve bu sırada onunla kurduğu bedensel yakınlık, çocuk duygularının gelişiminde oldukça etkilidir.

Bebek için anne dünyanın tümüdür. Bebekler annelerinin zaman zaman gideceğini ama yine görüneceklerini öğrenirler. Annenin çocuğun yaşamından çekilmesi bebek için büyük etkiler oluşturur. Yerini tutacak bir kimse bulunmaksızın anneden yoksun edilirse, çocuğun gelişmesi sarsılabilir ve çocuk insanlarla ve dış dünyayla ilişkisini yitirmiş bir duruma girebilir (Karaman,1998, 270).

Fransa'da çok iyi koşullardaki bir bakımevinde 9-12 aylık iken annesinden ayrılan 123 çocuk üzerinde araştırma yapan Spitz, başlangıçta anneleri tarafından bakılıp sonradan ayrılan çocuklarda bir çok değişikliklere rastlamıştır (Stuber; 1999, 192).

Doğumdan kısa bir süre sonra anneden ayrılan bebeklerde, iyi bakılıp beslenseler de gelişim bozuklukları görülmüştür. Bu çocuklar uyarılara geç cevap verirler, çevrelerine ilgisiz kalırlar, geç yürüyüp geç konuşurlar.

Gelişmiş ülkelerde bakım ve eğitimin daha üst düzeyde bulunduğu kurumlarda bile, yukarıda sayılan sebeplerden dolayı, bir yaşından önce annesinden ayrılan çocukların öksüzler yurduna bırakılması yerine, koruyucu ailelere teslim edildiği görülmektedir.

Bebeğin annesiyle olduğu zamanlarda “iyiyim” gibi bir rahatlık ve huzur duyması çok önemlidir. Bu temel duygunun gelişmiş biçimleri, ileriki yıllarda kişilerle kurduğu ilişkilerde görülür. Güvenen kişi, kendisinin ve başkasının gözünde bir değer taşıdığını bilir ve dolayısıyla başkalarıyla rahattır, sever ve sevilir(Castellano; 1992, 34).

Bu ilk 18 aylık dönem içinde bebeğin temel bağımlılık gereksinimleri karşılanmışsa, çocuk kendi kişilik gelişimi için ikinci devreye hazır hale gelmiş demektir.

2.3.3. Son Çocukluk Dönemi

Toplumsal bilincin hızla geliştiği bu döneme çete çağı da denilmektedir. Çeteler, anne babaların veya öğretmenlerin müdahalesi olmaksızın çocuklar tarafından kurulan bir oluşumdur. Çeteler, kendi otoritelerini kendileri sağlarlar.

Özellikle Batı’da amaçsız, çocukça suç işleyen çocuk çeteleri toplumsal bir sorun niteliğindedir. Ülkemiz de bu türden çeteler çok sık görülen bir durum değildir (Duman; 2001, 161).

Altı yaşından sekize doğru, grup oyununda giderek bir artma görülür. Doğal olarak, toplumsallaşmada belirgin bir artış kaydeder. Tipik bir çocuğun oyun grubu, ortak ilgileri olan çocuklardan oluşur. 6-7 yaşından itibaren çocuklar kendi cinsleriyle birlikte oynamaktan hoşlanırlar. 11-12 yaşına kadar bu oyun grupları devam eder ve bu gruplar kendi kurallarını geliştirirler. Tek başına ele alındığında oyun faaliyetinin, çocuğu bencillikten kurtarması, işbirliğini geliştirmesi ve insanların bir birlerine gereksinimleri olduğunu göstermesi bakımından önemi büyüktür.

Çocuğun 11 yaşından, 20-21 yaşına kadar süren bu dönemi çok hassas bir dönemdir. Oyun gruplarından çeteleşmeye dönülen, aynı cinsle arkadaşlıklardan karşı cinse yönelmeler başlayan, çocuğun kendi statü ve özelliklerini oturtmaya çalıştığı bu dönem tüm eğitim kurumları açısından da dikkat edilmesi gereken bir zaman dilimidir (Yörükoğlu;1999, 40).

2.3.4. Ergenlik Dönemi

Hollingshead, ergenliği; "Bireyin, içinde bulunduğu toplumun onu artık bir çocuk gibi görmeyi bıraktığı, fakat ona henüz yetişkin statüsünü, rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemi" olarak nitelendirir (Yavuzer; 2001, 110).

11-21 yaş dilimleri arasında ergenlik çağı, kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemidir. Bu arayışta ergen, kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime bağlanıp, inanacağını bulmaya çalışır. Mutlaka bu dönemde ergen "onun gibi olmak" olmak istediği bir kişi arar. Ayrıca 16 yaştan sonra erkeklerde karşı cinse duyulan husumet yerini ilgiye bırakır. Ergen, değişen ve gelişen kişiliği içinde, çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan, özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır (Yılmaz;2001, 119).

Gencin kişiliği, başka bir deyişle, duygu ve düşünce, tutum ve eylemlerini değerlendirmek ancak onun içinde yaşadığı ya da içinden çıktığı çevreyi tanımakla mümkündür. Ülkemizin kırsal bölgelerinde oturan nüfusumuzun %60'ını oluşturan kesim, genel olarak, geleneksel yaşam biçimlerini sürdürmektedir. Bu yaşam biçimindeki konut durumu, beslenme durumu, anne babanın rolleri, cinsel gelişme, inanç sistemi ve gençlere yaklaşımla, batı bölgelerimizdeki gençlere yaklaşımın farklı olması muhakkaktır (Delikara; 2000, 147).

Kişiye ve kişiliğe bağlı nedenlerden daha yoğun olarak çevrenin, özellikle de en belirleyici olarak ailenin suça yönelmede önemli bir etken olduğu birçok çalışmada saptanmıştır. Aileyi "bireyin en yakın olduğu ve toplumsallaşma süreci içinde birey üzerinde en etkili olan toplumsal grup" olarak tanımlayabiliriz. Çocuk, ilk ve en yakın çevresi olan aileden oldukça yoğun bir biçimde etkilenir. Fiziksel psikolojik gereksinimlerin yanında, aile ortamı çocuk için vazgeçilmez olan güvenlik ve sevgi gereksinimleri karşılar. Bu da çocuğun suça yönelmesini engeller. Bunun yanında aile ortamını oluşturan diğer bireylerin özellikle de anne ve babanın hem evliliğin getireceği sorumlulukları karşılayabilecek kadar olgun hem de çocuklar için birer model olabilecek yetkinlikte olması gerekir(Kızmaz; 2004, 28) .

Çocuk kişiliğinin ruhsal ve psiko-sosyal alandaki oluşum döneminde en ağır sorumluluk ailenindir. Ailedeki ceza ve disiplin anlayışı, aile içerisindeki duygusal iletişim, bozuk ve parçalanmış aile düzenleri, ailedeki daha önce suç işlemiş bireyler, ailenin öğrenim durumu, sosyo-kültürel, ekonomik şartları ve hatta ailedeki birey sayısı ile konut durumu dahi çocuğun erişkinliğe geçişinde çok önemlidir (Nelsen; 2001, 117).

2.3.5. Okul ve Suçluluk

Sapmış yada sapma eğilimi gösteren çocukların aileleri üzerinde inceleme yapmış olan De Menasce, ailenin çocuğun geliştiği çevre olarak uyumsuzluğunu belirleyen en önemli etken olduğunu savunur.

Bireye toplumsal değer hükümlerini kazandıran, ona ilk sosyal deneyim fırsatını veren aile ortamının gelişim sürecindeki rolü büyüktür. Ancak aile ortamındaki duygusal ve toplumsal etkileşim yetersizliği ya da kötü modellerin bulunması, bu kurumun olumsuz bir uyarım kaynağı olmasına yol açar (Yücel; 1986, 76). Aile kurumunun yetersiz ya da eksik kalması halinde, bu eksikliği giderecek en güçlü ve organize toplumsal kurum ise okuldur.

Victor Hugo "Bir okulun yapılması, bir hapisanenin kapanması demektir" sözüyle eğitim ve suçluluk arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Bu yüzyılın başından itibaren okulların yaygınlaşmasının suçluluğu azaltacağı fikri birçok ülkede dile getirilmiş ve bu amaçla birçok araştırmalar yapılmıştır. Ancak günümüzde bu mesele daha karmaşık hale gelmiştir. Çünkü tüm dünyada okulların artması suçluluğu azaltmamıştır (Kepenekçi; 2001, 265).

Okul çocuk için, toplum tarafından oluşturulan ilk kendini deneme yeridir. Toplumun örgütlü bir kurumu olarak okulda roller, sorumluluklar ve uyulması gereken yazılı kuralları vardır. Okul, toplumun ve yetişkinlerin çocuk üzerinde doğrudan doğruya etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturur. Böylece toplumsal değerlerin ve normların biçimlenmesinde katkıda bulunur.

Yapılan bir araştırmada suçlu çocukların yarısından çoğunun okula devamsızlık durumunun ileri derecede olduğu saptanmıştır. Okumaktan ve okuldan nefret etmekte, çoğu okulu bırakmak istemektedir (Yörükoğlu; 1997, 304).

Okulda başarısız olan veya okuldan atılan çocuklar da aynı biçimde saldırganlığa ve suça itilir. Toplum dışına itilmiş kişiler olmaya daha eğilimli duruma gelirler. Özellikle, okul öncesi dönem çocuğun aile içi deneyimleri, yetişkin yaşamındaki insan ilişkilerinin niteliğini derinden etkiler. Bunun gibi animastik açıklamaların daha geçerli olduğu çocukluk döneminin ortalarında, okul ve yakın çevre çocuğun genel kişiliğini belirler (Wolff;2001, 19).

Okulların suç önlemedeki yeri çok önemlidir. Aile ve toplum arasındaki doğrudan ilişki belkide en fazla okul aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu noktada okul yönetiminin de önemi ortaya çıkmaktadır. Bir öğrencinin suç eğiliminde olduğunu

gösteren belirtileri okul yönetimi zamanında fark edebilmeli ve gerekli önlemleri alabilmelidir(Küçüksüleymanoğlu; 2001, 90).

Öğrencinin içine kapanması, sürekli yalnız kalmak istemesi, aşağılanma duygusu, derslerindeki başarısızlık, yazı veya resimlerindeki işlediği temalar, öfkeli hali, disiplinsizliği (alkol, uyuşturucu, vb. madde kullanımı) gibi unsurlar okul yönetimi için dikkat çekici noktalar olmalıdır. Bütün bu belirtilere karşın okul yönetimi ne yapmalıdır? Suça eğilimi düşürmek adına öğretmenler ve idareciler ne gibi tedbir almalıdır? Bu sorunun cevabı aslında bizim gibi gelişimini henüz tamamlayamamış ülkeler açısından çok karmaşıktır. Kendi ekonomik sorunlarını çözememiş, aile ve şehir yaşantısında problemlerle boğuşan öğretmenlerimizin ne derece öğrencilere yakın olabileceği noktası Türkiye için büyük bir muammadır(Kepenekçi; 2001, 255).

Ancak teknik anlamda bu konuya yaklaşılsa; öncelikle okuldaki tüm çalışanlar arasında uyumlu bir ilişki bulunmalı, takım çalışmasına önem verilmelidir. Aile öğretmen diyalogu sürekli ve sıcak tutulmalı, çocuklara gerekirse okul içerisinde belli sorumluluklar verilmelidir. Son dönemde yapılan bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun "öğretmenlere de karne" verilmesi isteğinde bulunmaları aslında bazı gerçekleri Türkiye açısından ortaya koymaktadır(Kepenekçi; 2001, 256).

Unutulmamalıdır ki, bir çiçeği yetiştirmeye onca emek harcanırken, bir insanı yetiştirmeye bunun kat kat fazlası harcanmalıdır. Depremden korumak için çocuklarımızın okullarının yapımını nasıl ki bu işin erbabı denilen mimarlara, mühendislere bırakıyorsak, toplumu suçtan korumak, çocuklarımızı güvenilir bireyler olarak yetiştirmek içinde uzman öğretmenleri ve eğitim kadrolarını istemek bizlerin hakkıdır (Küçüksüleymanoğlu; 2001, 92).

2.4. EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKENLER

2.4.1. Ekonomik Bunalım, İşsizlik ve Suç

Eflatun; “Cumhuriyet” adlı eserinde fakirliğin olduğu toplumda suçlular da olacak derken, Aristo; “Siyaset” de fakirliğin ihtilallere ve suça yönelttiğini ileri sürer. Thomas More, “Ütopya” adlı eserinde ekonomik kalkınmanın suça ve sosyal huzursuzluğa nasıl sebep verebileceğini anlatmıştır. Yalnız, suçluluk ve ekonomi arasındaki ilişkinin ancak kriminolojinin ampirik bir ilim olarak 19. asrın ortasında belirlediğinde araştırma konusu edildiğini görmekteyiz (Evrin;1970,166).

Kişilerin manevi değerlerden yoksun olduklarında kendilerini suç işlemeye karşı koyabilecek çok az deruni yasaklara sahip oldukları ve özellikle ekonomik zorluk dönemlerinde mala karşı işledikleri suç miktarında artış olduğu görülmektedir. Genellikle, kriminologlar ile ceza adaleti mensupları ve halk katında egemen olan görüş, ekonomik koşullar ile mala işlenen suçların birbirine çok yakından irtibatlı olduğu merkezindedir.

Hiç kuşkusuz ekonomik bunalım durumu, normdan sağma davranışlara sebebiyet vermektedir. Örneğin açlık, protesto yürüyüşlerine, herhangi bir madde eksikliği, karaborsa oluşumuna veya enerji azlığı ise aydınlatma az olacağı için hırsızlık artışına neden olabilir. Hatta bu tür a sosyal davranışlar var olan bunalımı daha da derinleştirmektedir. Ancak böylesi bunalım dönemlerinde toplumdaki disiplin ve dayanışma bilincinin diri tutulması gerekmektedir (Hancı; 1995, 2).

Düşük ekonomik düzeyin çocuğu suça iten tek neden olmadığı açıktır. Ancak suça elverişli ortamı, dolaylı yada doğrudan nedenleri hazırladığı bilinmektedir. Küçük ve sağlıksız konut koşulları, kalabalık ev halkı, cehalet ve benzeri unsurlar suça elverişli koşulları oluşturmaktadır (Yavuzer; 2001, 168).

Bir diğer sosyal problem de işsizlik neticesinde yaratılan *işsiz* kimliğidir. İşsizlik karamsar, sorumluluktan kaçan, içe kapanık bir psikolojik hale sebep olmaktadır. Çalışmayan kesim olarak ele alındığında iş bulamayanlar, çalışma çağının dışında olanlar ve bunların ailelerinden oluşan oldukça büyük bir kitleyi etkilemektedir. İşsizlik gelir düzeyini düşürmekte, eğitimi engellemekte, aile düzenini sarsmakta ve sosyal ilişkileri bozmaktadır. Böyle bir çevrede sağlıklı sosyalleşme beklentisi oldukça zordur. Ayrıca, Batı dünyasında çalışabilir nüfusun genel nüfus içindeki oranı hızla düşmekte ve artan yaşlılar kitlesi büyük bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardımlaşma, sosyal borçtan ortaya çıkan görev duygusu ihmal edilmektedir. Sosyal dayanışma sistemi bu yönde bir sosyalleşme ile kurulabilir.

Ayrıca, böyle bir borcun inkârı karşılıklılık sürecini sekteye uğratmaktadır. İşsiz ve malî yönden zor durumdaki ebeveynin ailelerinde de çocukların sosyalleşmesi büyük problemlerle karşılaşmaktadır. Her şeyden önce ekonomik zorluklar ebeveynin çocukları yetiştirmekteki tutumlarını olumsuz etkilemektedir (Gündüz-Mutluer; 2000, 33).

Araştırmalar işsizliğin yoğun olduğu yörelerde nispeten yüksek suç oranı olduğuna değin kanıtlar ortaya koymuştur. Yalnız bu yaklaşım işsizliğin yoğun olduğu yörelerdeki halkın gerçekten suç üretkeni niteliğindeki diğer sosyal sorunların altında ezilme olasılığını giderememektedir. Genel olarak İngiltere’de mahkeme önüne getirilen suçluların % 40’nın işsiz olduğu görülmüşse de, suçluların işsiz olmasının kendilerinin çalışmaya karşı isteksiz olmalarının, “iş bulmama” durumuna ağır basmasıyla işsizlik ve suç arasındaki ilişki ve etkileşim için kesin bir kanıt değildir. (Yavuzer; 2001, 169)

İşsizlik tarafından işlenen suçların ana sebeplerinin öç alma, parasızlık ve can sıkıntısı olduğu ileri sürülebilir. Ancak yine de bu konuda elimizde net istatistikler mevcut değildir.

Almanya’da yapılan bir araştırmada 137.700 suçludan % 14,6’sının işsiz olduğu açıklanmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucunda da işsizliğin suçun etkeni olabileceğine dair şu tespitlere yer verilmiştir:

- Kişinin şahsiyeti ve işsizliğin uzunluğuna dayalı olarak oluşan depresif ve saldırgan tepkiler,
- İşsizler genellikle taksitli alış veriş yapan kişiler oldukları için, işlerini kaybettiklerinde kritik bir duruma girebilmekte ve gelir kayıplarını suç işleyerek giderme yoluna girebilmektedirler.
- Kişi içinde bulunduğu durumda boş zamanını nasıl değerlendireceğini bilememekte, can sıkıntısı ve suça eğilim kişiyi suça itebilmektedir(Yavuzer; 2001, 170).

Sonuç olarak şunu söylemek aslında daha doğrudur, işsizler arasındaki suç işleme oranının, işsizlik oranındaki artış nispetinde olmadığı bilinmektedir. O halde işsizlik başlı başına suç işleme nedeni değildir. Ancak kişideki karakter zayıflığı, el verişsiz çevre şartları ve başka bazı baskı unsurları birleşince işsizlik suça itici etken olarak karşımıza çıkabilmektedir.

2.4.2. İç Göçler, Çarpık Kentleşme ve Suç

Yapılan çalışmalarda kırsal kesimde daha çok ilk kez suç işleyenlere rastlandığı halde, büyük şehirlerde suç tekrarı oranı yüksek çıkmaktadır. Son dönemlerde biyologların kullandığı “ekoloji” kavramının kriminologlarca da kullanımıyla “suçluluk bölgeleri” adı altında harita metodu uygulanarak suçun yer itibariyle dağılışı ve suçlunun yaşadığı ortamın analizi yapılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca, endüstriyel gelişimin arttığı ülkelerde bölgeler arası iç göçlerin oluşması suç bilimcilerin dikkatini çekmiş ve bu tür yer değiştirmelerin özellikle çocuklar ve yaşlılar için oluşturduğu zorluklar araştırılmıştır.

İç göçler beraberinde mutlaka sosyal sorunları da getirmektedir. Bu süreç içinde artan gecekondulaşma, kentsel hizmetlerin aksaması, işsizlik, göç edenlerin topluma uyumsuzluğu, şehir kültürüne yabancılaşma ve kültürler arası çatışma gibi sorunlar yaşanmaktadır (Hancı, 1995, 2).

Kırsal alandan kente gelenler eski davranış ve alışkanlıklarını, örf ve adetlerini de getirmektedirler. Göç edenlerin bazıları şehirlerle bütünleşirken, bazıları da şehirde ayrı gruplar oluşturabilmektedirler. Gelenek ve göreneklerin uymayışi nedeniyle kent değerini yadığıyan ve zaman zaman şehirle çatışan kendine has bir gecekondulu kültür çevresi oluşabilmektedir.

Bazı şehirlerde göç nedeniyle oluşan kültürel farklılıklar düşmanlık ve gerginlik ortaya çıkarmaktadır. Bu kültür çatışması en çok gençleri etkilemektedir. Kente ailesiyle yada tek başına gelen çocuk, yeni çevresinde farkına vardığı heyecanlı, renkli bir hayatı düşleyecek ve elde etmeye çalışacaktır.

Kentte kavuşacağını sandığı eğlence, macera, şöhret ve zenginliğin beklentisinin yanında yetersiz eğitim ve yetenek eksikliği gibi nedenlerle arzuladığı iş ve geleceği elde edemeyeceği düşüncesine kapılan çocukların, kentte değişen geleneksel aile törelerinin çocuğu koruyan yaptırım gücünün zayıflaması, ailenin sosyal kontrol fonksiyonunu yerine getirebilecek başka kurumların olmaması nedeniyle suça daha kolay yönelme olasılığı büyüktür(Stuber, 1999, 30).

Özellikle ülkemizde şehirlere göç edenlerin ilk durağı gecekondulardır. Ancak “güvenli yüksek ücretli iş” azlığı nedeniyle bu gecekondulu bölgeleri genelde geçici olmaktan çıkıp kalıcı hale gelmektedir. Gecekonduların kuruldukları alanlar, satın alınmayan parsellenmemiş arazilerdir. Bu bölgelerde evler genelde sık ve tek katlıdır. Bu tek katlılığın nedeni genellikle ekonomik imkansızlıkların yanı sıra, devlet güçleri

tarafından yıkılma endişesidir. Bu alanlar ilk aşamada illegal olarak işgal edildikleri için gecekonduların sahipleri her zaman dışarıya atılma endişesi yaşarlar.

Çoğunlukla kamu tüzel veya özel kişilerin mülkiyet hakkına tecavüz suretiyle yapılmış olması bunların açık bir özelliğidir. İmar İskan Bakanlığı'nın "Gecekondular problemi" adlı raporunda "gecekondular kendisine ait olmayan yerde imar yasalarına aykırı gayri sıhhi(sağlıksız) gayri fenni(planlama ve teknik olanaklardan yoksun) alelacele yapılmış olan konuttur" der. Ama bu yapıların kişilerin kendi arazisi üzerine kurulabileceği de unutulmamalıdır. Gecekondular patolojik yoğunluk derecesine ulaşacak kadar yoğun olan şehirsel yerleşme alanı olarak görülmektedir (Hancı;1995, 4).

Bu durumda siyasiler için bir oy toplayabilme kozu olarak kullanılabilir. 1999 yılında yapılan bir araştırmada İzmir'in % 35'nin gecekondudan oluştuğu açıklanmıştır (Yavuzer; 2001, 219).

Göç eden aileler şehre uyumda zorlanmaktadırlar. Özellikle işsizlik ve yetersiz gelir düzeyi bu uyumu daha da zorlaştırıcı etkenlerdir. Kentin insan yaşamını kolaylaştıran konforunun çekiciliğine özenmekte, ancak kentteki gelenek ve göreneklerin kırsal kesimdekilere uymaması nedeniyle aynı zamanda kent değerini yargılamaktadır (Hancı; 1995, 3-4).

Erkek otoritesini yitirmekten korkmakta, kadın ve çocuklar daha bağımsız olmak istemektedirler. Kent yaşamına hazır olmayan çocuklar ayrıca dışarıda göç edenlere karşı kentlilerin ön yargıları yüzünden soyutlamaktadır. Bu uyumsuzluklara tepki olarak kendini kanıtlama, kentli yaşatlarına özenme ve otoriteye baş kaldırma gibi etkenler özellikle çocukları suça yöneltmektedir.

Göçlerin ve gecekondulaşmanın büyük şehirlerde sosyal gerilimlere, sosyal gruplar arası çatışmalara, sonuçta çocuk suçlarının özellikle mala yönelik suçların artmasına neden olduğu belirtilmektedir. Göç eden ailelerin ekonomik durumlarının kötü olması nedeniyle çocuklarının eğitimi genellikle ikinci planda kalmakta ve çocuklar çok küçük yaşlarda "niteliksiz işler" diye tabir edilen simit satma, ayakkabı boyacılığı, trafik ışıklarında araç camı silme gibi işler yapmaktadırlar.

Yaşam güçlükleri nedeniyle bu çocuklar ilgi ve disiplinden uzak büyümekte, toplumsallaşmasını sağlayacak okullardan da ayrı kalmaktadırlar.

Sonuç olarak; özellikle kırsal kesimden kentlere iç göçün genç kuşakları etkileyerek suç potansiyelini de beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz. Bu güne kadar gecekondulara ve kaçak yapılaşmaya müdahale etmeyen şehirlerin istila edilmesine göz

yuman tüm kent yöneticileri, sadece çarpık kentleşme sonucunda oluşan sağlık sorunları ve doğal afetlerin oluşturduğu zararlardan değil çocuk suçluluğunun artışından sorumludur (Yavuzer; 2001, 260).

2.4.3. Kitle İletişim Araçları ve Suç

Denetime tabi tutulmamış ve özellikle ticari amaç güden bazı eğlence araçlarının çocuklar ve gençler üzerinde tahrip edici etkiler gösterdiği ve suçu arttırdığı, buna karşılık sağlıklı ve programlı bir eğlence faaliyetininse suçluluğu önleyici etkilerde bulunduğu kabul edilmektedir.

Hiç kuşkusuz eğlencenin ve değişik eğlence araçlarının çocuklar ve gençler üzerinde etkileri birey için aynı değildir. Suça yöneltebilir diye nitelendirilen eğlencelere katılanların çoğu suçlu olmazlar. Ayrıca, bu konuda ülkelerin farklı toplumsal ve kültürel yapıları da göz önünde bulundurulmalıdır. Batılı ülkelerdeki araştırmacıları Türkiye'ye uygulamak hatalı olabilir.

Dünyanın birçok ülkesinde, kötü edebiyatın, eserlerin, suça yol açan bir etken olduğu, kanlı katilleri hikaye eden, müstehcen öykü ve resimleri içeren yayınların, polisiye hikaye ve romanların suçluların tavır ve hareketlerini öven yayınların suç işlemede önemli rol oynadığı ileri sürülmüş; bu konuda özellikle cinsel merakları uyarmak suretiyle gençleri kötü yola sürükleyen müstehcen yayınlar üzerinde durulmuştur (Stuber, 1999, 27).

Suç tekniğini öğretmek, suçu olağan, çekici, hatta heyecanlı, yararlı bir faaliyet olarak göstermek, suçluya saygın bir kişilik vermek, suçluyu cana yakın, sempatik bir kişi olarak sunmak, adaletten kurtulmanın kolay olduğunu telkin etmek, adalet mekanizmasını ve polisi gülünç şekillerde göstermek, suçun adeta reklamını yapmak ve bu gibi olaylara gazete ve dergilerde yer vermek, suçluluğun yaygınlaşması noktasında arttırıcı etkiler olarak görülebilir (Yavuzer, 2001, 240).

Dünya kamuoyu son 50 yılda ortaya çıkan köklü toplumsal değişmelerin etkisini bir yana bırakarak, suçluluğun artmasıyla kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması arasında bir ilişki kurmak eğilimi içindedir. Özellikle 1950'lerden sonra çocuk suçluluğunun gelişmiş ülkelere de artması, sorunu bilimsel bir noktaya kaydırmıştır (Stuber;1999, 28).

Ancak yapılan araştırmalarda kitle iletişim araçlarının etkisiyle çocuk suçluluğu arasında doğrudan bir ilişki olduğu ortaya konamamıştır. Bu nedenle araştırmacılar daha çok “dolaylı” bir etkiden söz etmişlerdir. Örneğin; İngiltere ve Japonya’da, TV ve Radyo yayınlarının çocuklar üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla

yayın araçları eve alınmadan önceki davranışlarla, alındıktan sonraki davranışları karşılaştırma yoluyla araştırmalar yapılmaktadır(Cohen; 1995, 32).

Günümüzde görsel ve işitsel etkinliği nedeniyle çok sayıda kişiye ulaşan en güçlü iletişim aracı olarak televizyonun en önde gelen işlevleri arasında eğlendirici ve öğretici nitelikleri sayılabilir. Kulağa ve göze hitap etmesi, çocuk ve gençlerin eğitimi açısından televizyonun etkinliğini artırmaktadır. Araştırmalar, TV programlarında olumlu sosyal değeri olan davranışların çocukların olumlu sosyal tepki düzeylerinde artışa yol açtığını göstermiştir (Doğan; 2000, 65).

Birçok ana, baba ve eğitimci yayınların içeriğinin çocukları saldırgan davranışlara itip itmediğini merak etmektedir. Yapılan araştırmalarda kitle iletişim araçlarında sunulan programların ve yazıların çok büyük oranda saldırgan davranışlar içerdiği saptanmıştır (Dönmezer;1966, 98).

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada, en çok izleyicinin televizyon seyrettiği semtlerde yayınlanan 85 saatlik bir programda 84 adam öldürme veya şiddet olayı gösterildiği saptanmıştır. Aynı araştırmada 2 -7 yaş arası 26 milyon çocuğun televizyon izleyebileceği saatlerde yayınlanan programlarda her 16 dakikada bir şiddet olayı yer almaktadır (Yavuzer; 2001, 242).

Yukarıda vermeye çalıştığımız örneklerde de açık olarak görüldüğü gibi yazılı ve görsel medyanın toplum ve daha önemlisi çocuklar üzerinde pozitif ve negatif etkileri oldukça fazla olmakla birlikte, çocuklarımızın şidet ve suç olaylarından uzak tutulmaları içinde kurumsal temelde düzenlemeler yapılması gerekmekte ve çocuklar için eğitici, bilgi verici programların yoğunluk kazanması her türlü şiddet ortamından uzak tutulmaları için gerek ailelerin gerekse öğretmenlerin çocuklara yeteri düzeyde eğitici bilgi vermeleri gerekmektedir.

3. OKULLARDA ŞİDDET ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALARI

3.1.ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR

3.1.1. Avrupa'daki Teşebbüsler

Okullarda gerçekleşen şiddet olaylarının boyutlarına baktığımızda azımsanmayacak kadar önem arz etmektedir. Çünkü şiddet sadece öğrenciden öğrenciye karşı oluşturulan bir davranış olarak karşımıza çıkmamaktadır. Okullarda şiddet unsuru, öğrenciden öğrenciye, öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene ve bunların yanında okulda görevli olan hizmetliler dahası okul dışında bulunan ve okulla ilgisi olmayan insanlardan öğrencilere yönelik yapılmaktadır. Ortaya konulan şiddet sadece fiziksel şiddeti içermemekte, psikolojik olarakta çocukları şiddete maruz bırakmaktadır. Konunun önemi açısından Avrupa'da yapılan çalışmalara da göz atmak gerekir.

1997 yılında Avrupa Komisyonu tarafından okullarda görülen şiddeti önlemeye karşı bir çalışma komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon Avrupa Birliğini oluşturan 15 ülkenin yöneticilerinden oluşturulmuş olup, okul güvenliği ile ilgili artan kaygılara karşı bir tedbir niteliğindedir. Bu iki yıllık proje, ülkelerin kendi içlerinde geliştirdikleri projeler, eğitim ve ağ bağlantısı kadar mevcut politika ve projeler hakkında veri ve bilgi toplanması için finanse edilmiştir. Bu proje okul ve aile, öğrenciler, öğretmenler ve idarecileri kapsayan birleştirilmiş eylem ve anti sosyal davranışların değiştirilmesi ile üç boyutlu bir yaklaşımı önermiştir(Colvin;2000, 67).

1997 yılında Utrecht-Hollanda'da "Daha Güvenli Okullar" üzerine bir konferans verilmiş ve 1998 yılında Londra'da "Okulda Şiddetle Mücadeleye Karşı Girişimler" üzerine bir Avrupa konferansı düzenlenmiştir Geçen on yılda, okullardaki zorbalık olaylarını başarılı bir şekilde azaltan Norveç projelerinden esinlenilerek, zorbalığın önlenmesi çalışmaları bu projenin önceliği olmuştur (Pogarsky, 2003, 98). Diğer ülkeler arasında İspanya, Portekiz, İtalya, Almanya ve Birleşik Krallık içinde oluşturulan sekiz araştırma merkezi ile birlikte, "Zorbalığın Önlenmesi ve Doğası" üzerine Avrupa ülkeleri arasında bir ağ "Dört Yıllık Karşılaştırma Araştırma Projesi" geliştirilmiştir. Örneğin İspanyol projesi, Madrid'deki beş okul ile Seville'de 23 okulu içermektedir. Finlandiya, İsviçre ve Hollanda, İngiltere ve Galler ülkesi zorbalığın önlenmesi projesi kapsamında öğrenci ve ailelerin katılımının artmasını amaçlayan "Güvenli ve Koruyucu Okul" isimli bir işbirliği projesi uygulamıştır. Almanya'da hem şehirlerde hemde kırsal alanlardaki okullarda meydana gelen suç, ırkçılık ve şiddet

problemlerine karşı bir çok “Şiddetsiz Okul Projesi” olarak adlandırılan projeler geliştirilmiştir.

Hollanda’da, Ulusal hükümet okul güvenliğini artırmak için girişimler başlatmıştır. 1994–1999 yılları arasında, sosyal yeterliliği geliştirmek, olaylarla mücadele etmek ve güvenli okul müstemilatı sağlamak için okulları teşvik amacıyla bir “Okulda Güvenlik” kampanyası yürütülmüştür. Günümüzde okul yöneticileri, okul güvenliği konuları hakkında konuşmaya daha çok isteklidirler. 1998 yılında Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanı tarafından başka bir okulda emniyet ve güvenlik kampanyası başlatılmıştır. Bu proje okulların küçük ve ciddi suç problemleriyle mücadele etmesini, yerel gençlik hizmet birimleriyle, polis ve gençlik-adalet ile ortaklık kurmalarını desteklemiştir. (Cooper; 1994, 45)

Hague’de, çocuk suçlarını ve zorbalığı önlemek üzere öğretmenler için üç yıllık müfredat programı geliştirilmiştir. Her okuldan kursa iki personel gönderilmesi istenilmiş. Bu kursta eğitim alan personeller okullarındaki diğer okul personellerine eğitim vermiş olup, okullarındaki eylem planının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinden sorumlu olmuşlardır (Graham, 1988, 90).

Yıkıcı ve şiddete dayalı okul davranışları üzerine çalışmalar İngiltere ve Galler ülkesinde uzun bir geçmişe sahiptir. Bu çalışmaların çoğu okul güvenliğinden ziyade okulu terk etme ve çocuk suçları ile bağlantılı konularla ilgilidir.

İngiltere’de “Çocuklar ve Gençlik Ortaklık Programı ve Okullar” gibi projeleri desteklemek için aileler, kurumlar ve doğrudan yerel yönetimler arasındaki ortak girişimlerin sayısı artmaktadır. Bu projeler risk altındaki okulları ve dezavantajlı bölgedeki çocukların sorunlarını hedef almaktadır. Bunlar gençlik suçları, okuldan kaçma ve okuldan uzaklaşma ile ilgili son zamanlardaki raporlara karşı alınan tedbirlerdir. Günümüzde bütün bölge ve polis yönetimleri Gençlik Suçlu Ekipleri kadar okulları da içeren halk işbirliği ortaklıkları ile suç önleme stratejileri geliştirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Son zamanlarda, okulları da içeren bir dizi halk tabanlı işbirliği ortaklığı projeleri başlatılmıştır. Bunlar risk altındaki öğrenciler ve okulları hedeflemektedir(Heal; 1987, 23).

3.1.2. Barnet (İngiltere) Okul Polisi Projesi

Barnet bölgesi Londra’nın en büyük ikinci yerleşim alanıdır. Barnet Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Okul Polisi uygulaması 22 senedir iyi bir şekilde yürütülmektedir. Okul polisi projesinin hitap ettiği yaş gurubu 5 ila 11 yaş gurubuna uygulanmaktadır. Proje Barnet bölgesinde bulunan tüm okullara yılda en az 2 yada 3

defa ziyaret edilmek sureti ile yapılmaktadır. Bu ziyaretlerin süresi her bir okul için 30 dakika civarındadır. Bu uygulamayı İl Emniyet Müdürlüğü ve bölge Polis karakolları birlikte yürütmektedir. Bu projenin iki ana başlığı bulunmaktadır. Bunlar; kişisel güvenlik ve suç güvenliğidir.

Bu programın uygulandığı tüm bölgelerde aynı başarı yakalanamamıştır. Bazı okullarda suç oranı azalmış bazılarında ise düşmemiştir. Programın temel amacı gençlerin madde bağımlılığı karşısında korunması ve vatandaşlık bağının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin mağdur duruma düşmelerinin engellenmesi, daha güvenli bir şekilde okula gidip gelmeleri, suça karışmış öğrencilerin bir daha suça karışmalarının engellenmesi amaçlanmaktadır.

Barnet Okul Polisi projesinde öğretmenlerle de diyalog çok önemlidir. Öğretmenler bu proje ile gençlerin her an başvurabileceği kişiler olmuştur.

Okul polisi projesinde yapılmakta olan okul ziyaretlerinde her sınıfa yönelik bir program uygulanmaktadır. Bu programlar öğrencilerin eğitim müfredatlarında bulunmaktadır. Bu programlar Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta ve Milli Eğitim tarafından okul müfredatına eklenmektedir. Bu eğitim ilköğretim 1. sınıfta başlayıp mecburi eğitimin sonuna kadar devam etmektedir. Birinci sınıfa başlayan bir öğrenciye polisin tanırımı ile başlayan program, 6. sınıfa geldiği zaman hukuki bilgiler ile devam edilmektedir.

Sonuç olarak bu projenin en temel özellikleri şunlardır:

- Dersler okul müfredatına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından konmuştur ;
- Her sınıfa bu program 40 dakika uygulanmaktadır;
- Birinci sınıftan 6. sınıfa kadar program eksiksiz bir şekilde uygulanmaktadır;
- Eğitim programı uzman polisler tarafından hazırlanmaktadır;
- Polis öğrenci diyalogu bire bir olarak uygulanmaktadır;
- Bu programdaki polisler sadece bu işi yapmaktadırlar;
- Tüm kurumlar bu projeye elinden geleni yapmaktadır;
- Bu sayede okullar daha güvenli olmaktadır. Gençler suça karşı korunmaktadır.

3.1.3. Diğer Ülkelerde Teşebbüsler

Okullardaki zorbalığın önlenmesi üzerine yapılan öncü çalışma Norveç'te geliştirilmiştir (Public, 1994, 103). Şimdilerde 'tüm okul' yaklaşımına işaret ederek, bu çalışma zorbalık, olayların bildirilmesini teşvik etme ve oyun alanlarını daha iyi kontrol etme konuları hakkında spesifik kurallar ortaya koymuştur. Diğer anti sosyal davranışlar olan kamu mallarına zarar verme, kavga etme ve okuldan kaçma olayları kadar zorbalık olayı da % 60 oranında azalma göstermiş ve öğrencilerde daha fazla güven hissi uyandırmıştır. Buna benzer bir çok proje, rehber ve eğitim programları geliştirilmiştir.

İsveç'te bir çok okul 'tüm okul' anti zorbalık programlarını ve önleme projelerini okullarına uyarlamış, bunlardan bazıları ulusal eğitim dairesi tarafından aşağıdaki gibi desteklenmiştir: (Eliott, 1998, 96)

- Huddinge'de bulunan Annersta Okulu okuldaki ve toplum içindeki sosyal ilişkileri geliştirme, şiddeti, suç işlemek için bir araya gelmiş kalabalıkları, ırkçılığı, çete organizasyonlarını ve suçu önlemeyi amaçlayan bir program geliştirmiştir. İki yıl sonra aile ve yerel iş bağlantıları artmış ve kamu mallarına zarar verme ve öğrenciler arasında şiddet olayları azalmıştır.
- Stockholm kenar mahallesinde bulunan Rinkeby Okulu okulda işlenen şiddet olayları ve diğer problemlerin büyük ölçüde azalması sonucunu veren geniş kapsamlı bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Son zamanlarda, The Children's Ombudsman zorbalığa karşı okul kurallarını güçlendirmeyi önermiş olup, suçları önlemek için okul personeline mecburiyet koymuş ve olayları bildirmeyi okuldaki her personelin bir görevi haline getirmiştir. Daha iyi öğretmen eğitimini de tavsiye etmiştir. Finlandiya Hükümeti okullarda zorbalık olaylarına müdahale etmek ve bu tür olayları engellemek için tedbirler almayı okulun görevi haline getiren yeni bir Eğitim Kanunu çıkarmıştır (Luke; 1998, 35).

Fransa'da Ulusal Plan çerçevesinde okul güvenliği ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında şunlar gözlenmektedir(King; 1998, 20):

- Okul ve çocuk suçlarının en fazla risk altında bulunduğu 26 bölgede müdahale projeleri kurulmuştur;
- Vatandaşlık ve anti şiddet eğitimi üzerine, okullar ile işbirliği içinde, mağdura yardım organizasyonları içeren bir çok proje geliştirmiştir;

- Açık Okullar Sistemi öğrencilere ve ailelerine akşam, hafta sonları ve tatil günlerinde ders çalışma ve eğlence için okul binalarını kullanmalarına müsaade etmiştir.

Fransa’da Ulusal planın ikinci adımı 2000 yılında ilan edilmiştir. Bu plan 7000 yeni eğitim asistanı, arabuluculuk ve çatışma çözümü eğitimi alan rehber uzmanların istihdamını içermektedir. Eğitim asistanları çatışmaların azalmasına yardım etmekte ve bireysel eğitim ve öğretim desteği sağlamak kadar okul alanı içerisinde veya otobüslerde huzur ve sükunun sürdürülmesine yardım etmektedir. Risk altında bulunanları da içeren, bireysel olarak çocuklar ve ailelerine daha fazla destek sağlamak için ihtiyaçlar belirlenerek, okullardaki rehber uzmanların ve bakıcıların sayıları artırılmıştır(Casella, 2001, 349).

Fransa’da “Okullarda Gençlik Şiddeti Projesi” kapsamında, şiddeti önlemeye yönelik tedbirler devam etmektedir. Proje kapsamında şiddetin ortaya çıkmasındaki temel sebepler, azaltmak ve ortadan kaldırmak için neler yapılması gerektiği hususunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu yaklaşımlar: (Colvin, 2002, 42)

- En problemleri okullara öncelik veren eylemleri hedeflemek
- Okul etrafında toplum politikaları geliştirmek
- Okul etrafında toplum tarafından tedbire yönelik eylemlerin yapılmasını geliştirmek

- Tüm bu çalışmalar, problemleri ve ilerlemeleri gözlemlemek ve değerlendirmek için, ulusal ve yerel bilgilerle geliştirilmiş veri bankaları ile desteklenmektedir.

- Eğitim Dairesi ve il yöneticileri tarafından geliştirilen Daha Güvenli Okullar (Safer Schools) programı oluşturmak. Ulusal ve il yönetimleri ile sivil toplum kuruluşları tarafından, okuldaki şiddetin engellenmesi üzerine birçok programlar üretilmektedir.

- Şiddet ve Uzlaşma Çalışma Merkezi (the Centre for the Study of Violence and Reconciliation) tarafından 40 okulda geliştirilen geniş kapsamlı bir Güvenli Okul Politikası sürdürülmektedir.

Avustralya’da okullarla ilgili şiddet raporu 1994 yılında yayınlanmış olup yapılan çalışmaların çoğu şiddeti önlemeye yönelik, olayları olmadan önce tedbir almaya ve okul-halk işbirliğini vurgulamaya ve projelerin dizayn edilmesinde öğrencilerin bizzat dahil edilmesine önemli ölçüde önem gösterilmiştir. Ulusal Suç

Önleme (National Crime Prevention (NCP)) aileleri ve risk altındaki çocukları hedef alan, çok sayıda okul bazlı projelerin geliştirilmesini finanse etmektedir. Diğer girişimler, Halk Merkezli Pilot Projeler gibi Interagency Okullarının sponsorluğunu yapan Okul Sağlığını Geliştirme Dernekleri gibi sağlık-okul yaklaşımlarını içermektedir. Bunlar yerel okullardan eğitim sağlık ve sosyal hizmet birimlerine kadar finansmanlık yaparak, toplumdaki insanlara danışarak yerel ihtiyaçların belirlenmesini kapsamaktadır. Zorbalığı önlemek veya çatışma çözümünü öğretmek ve akranlar arasında arabuluculuk becerileri kazandırmak için, büyüyen network programları, stratejiler ve kaynaklar vardır. Bunlar yardım hatlarını, P.E.A.C.E. (preparation, education, action, coping, evaluation) Bu program içerisinde, Dr Ken Rigby'ın Zorbalık Sayfaları ve Oz Problem Çözücü: Öğrencilere Akranlar Arasında Arabuluculuğun Öğretilmesi (Singh, 2001, 56) gibi müdahale programlarını içermektedir.

Okullardaki şiddet üzerine Yeni Zelanda raporuna bakıldığında, kaza ve sağlık problemleri kadar zorbalık ile çocukların yaşamları içerisinde şiddetin ve göz korkutmanın diğer şekilleri arasındaki bağlantıları ortaya koymaktadır (Lindsey; 2003, 10). Okuldaki şiddetin önlenmesi ile ilgili herhangi bir ulusal girişim bulunmamasına rağmen, 8-14 yaş arasındaki çocuklar için Kia Kaha programı, Okullarda Akranlar Arasında Arabuluculuk Programı ve şiddeti elimine eden bir öfke yönetim programı sponsorluğunu yapan polis-işdünyası işbirliğini içeren, iyi geliştirilmiş bir anti zorbalık projesi vardır ve tüm bunların değerlendirilmesi yapılmaktadır. (Kesler, 1999, 15).

Okuldaki şiddetin artması ile ilgili halkın ve öğretmenlerin artan endişe ve kaygıları birçok çalışmayı, 1990'ların başlarında rehberleri ve polis-okul girişimleri içerisinde gereken önemi Kanada'da açıkça ortaya koymaktadır. Kanada'da Okul Güvenliği konusunda yapılan ulusal bir araştırma, şiddeti önleme ve toplum politikalarına daha çok odaklanmak için okul yönetimlerinin ihtiyaçlarını tanımlamıştır (Herman, 1994, 471). Okullar halen kendilerini toplumlarından ayrı olarak görmektedirler. Personel eğitimine, daha iyi bilgi koleksiyonuna, programların değerlendirilmesine ve politikalara ihtiyaç vardır. Bunun yanında, cezalandırıcı, değişkenliği olmayan (katı) veya moral bozucu olmaktan ziyade, saldırgan veya şiddete başvuran öğrencileri destekleyip düzeltici özel programlara ihtiyaç duyulmuştur (Shepard; 2001, 29).

Kanada'da, Ulusal Suç Önleme Merkezi (the National Crime Prevention Centre) okulda meydana gelen zorbalık olayları üzerine araştırma faaliyetlerini, güvenli ve sağlıklı okullar üzerine kaynak envanterlerini (Mumger, 2000, 29) ve okul güvenliği ile sağlık arasındaki bağlantıları vurgulayan uygulamaların ağ tabanlı değerlendirmelerini finanse etmiştir. Ulusal Suç Önleme Merkezi Kanada'da, Durham Okul bölgesindeki başarılı bir on yıllık projeyi diğer yerlerde de etkili bir şekilde uygulayarak, risk altındaki okulları hedef alan pilot programları finanse etmektedir. Okul güvenlik politikaları ve protokolleri ulusal çalışma grubu tarafından geliştirilmektedir ve Eğitim Bakanlığı Konseyi geniş kapsamlı okul sonrası geliştirme programı yaptığı kadar, ülke genelinde geniş veriler sağlamak için çalışmalar yürütmektedir.

Federal hükümet okullarla ilgili geniş kapsamlı projeleri desteklemektedir. Bunlar veri biriktirmeyi, gözlem yapma eğilimlerini, araştırma ve değerlendirmeyi, model önleme programlarına desteği, okul güvenlik memurları istihdam etmeyi, eğitim ve teknik yardımı, gösteri programlarını, mamullerin üretimlerini, kaynak geliştirme ve teknik yardım merkezlerini içermektedir. Bu girişimler Eğitim, Adalet, Sağlık ve İnsan Hizmetleri ile İskan ve Şehir Gelişimi birimleri tarafından yürütülmektedir ve bunlardan birçoğu çoklu ortaklıkları içerirler (Minden, 2000, 95).

ABD'de son yıllarda yapılan çalışmaların çoğu uyuşturucu, çeteye katılma, çete faaliyetleri ve silahlar gibi şiddeti kolaylaştıran hususları hedef alan programlar ile okuldaki şiddet olaylarını azaltmaya odaklanmıştır(Shaw&MacKenzie; 1992, 501). Son zamanlardaki programların çoğu geniş yerel ortaklar ve çoklu strateji tiplerini içeren geniş kapsamlı ve okul-toplum yaklaşımlarını vurgular. Güvenli ve Uyuşturucu Madde Kullanılmayan Okullar ve toplum projeleri, devam eden finansmanlığı içeren geniş girişimleri, eğitim ve uydu televizyonlarını içeren teknik yardımı finanse eder (Cooper;1995, 43).

3.1.4. Şiddetin Olmadığı Demokratik Okullar Avrupa Sözleşmesi Projesi

Son olarak Okullarda Güvenli Ortam Projesi kapsamında Şiddetin Olmadığı Demokratik Okullar Avrupa Sözleşmesi Projesin'den bahsedecek olursak;

Avrupa Konseyi 2002- 2004 yıllarını kapsayan dönemde, Avrupa ülkelerini son yıllarda üzerinde ciddi bir şekilde düşünmeye ve harekete geçmeye zorlayan iki konunun projelerde öncelik arz ettiğini açıklamıştır. Bu konular şunlardır: “demokratik kurumlara işlerlik kazandırmak” ve “demokratik bir toplumda günlük

hayattaki şiddete tepki göstermek” Her iki konuda da bütünleşik projeler hayata geçirilmiştir (Flarney; 2006, 30).

Bu projeler yürütülürken süreç içerisinde, okullarda demokratik katılım ve şiddeti önlemenin desteklenmesi için okulun temel paydaşları olan öğretmen ve öğrencilere bu konudaki fikirleri sorulmuştur. Bu sürece 19 ülkeden 82 okul katılmış ve Ocak-Nisan 2004 arası dönemde eğitim gören okul öğrencileri arasından seçilen, bir giriş ile sözleşmeye girebilecek maddeler ve sözleşmenin yaygınlaştırılmasında kullanılacak sloganlar yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden ayrıca kendi okullarında gördükleri ya da yaşadıkları zorbalık, şiddet ya da taciz gibi olaylara örnekler vermeleri ve bu olayların okul tarafından nasıl çözümlendiğine ya da kendilerinin çözüm olarak ne önerdiklerine ilişkin kısa bir yazı yazmaları istenmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda seçilen 20 okuldan 2 öğrenci temsilcisi öğretmenleri eşliğinde 14- 18 Haziran 2004’de Strazburg’ta gerçekleştirilen konferansa davet edilmiştir. Toplantı süresince öğrenciler, gönderdikleri önerileri Avrupa Gençlik Merkezi ve bütünleşik iki projenin temsilcilerinin gözetiminde tartışmışlar ve *European Charter for Democratic Schools without Violence* (Şiddetin Olmadığı Demokratik Okullar için Avrupa Sözleşmesi) sözleşmesine son haline vermişlerdir. Sonrasında ise 11- 22 Ekim 2004 tarihleri arasında projenin ilk aşamasına katılan 82 okul elektronik referandum aracılığıyla sözleşmeyi oylamışlardır. Oylama sonucunda %90’ çoğunlukla sözleşmenin okullarda uygulanmasına karar verilmiştir. Bu, Avrupa Konseyinin elektronik ortamdaki ilk referandum çalışmasıdır (Finn; 2005, 19).

Kabul edilen sözleşme bütünleşik projelerin final konferanslarında Oslo ve Barcelona’da Kasım 2005’de sunulmuştur. Öğrenciler, bütün Avrupa ülkelerinin bu sözleşmeyi bir model olarak alıp, şiddetin olmadığı demokratik bir okulda, demokratik bir eğitim-öğretim süreci yaratılması için kullanılması tavsiyesinde bulunmuşlardır (Flarney; 2006, 30).

Bu sözleşmenin kabul edilmesinden ve sunumundan sonra, sözleşmenin tanıtımının yapılması, desteklenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için sözleşmenin kurumsallaştırılması fikri gündeme gelmiştir. Bu kurumsallaşmanın Comenius projesi altında ağ şeklinde gerçekleştirilmesi önerilmiştir. Londra Metropolitan Polis, bu ağı koordine etmeyi kabul etmiş ve Kasım 2004’de verilen ilk önerinin olumlu karşılanmasından sonra Comenius 3 ağ projesinin önerisini 1 Mart 2005 yılında Avrupa Komisyonuna sunmuştur (Finn, 2005, 67).

Bu proje European Safer Schools Partnership Development (Daha güvenli Avrupa okulları ortaklığı geliştirme) adı altında gerçekleştirilmektedir. Kısa adı ESSPD olan projenin 11 değişik Avrupa ülkesinden ortağı vardır. Bu ülkeler: İngiltere (London Metropolitan Police-proje koordinatörü olan bu kuruluş ve bu kuruluş adına proje koordinatörü Colin Moorhouse), İrlanda, Finlandiya, İsveç, Bulgaristan, Fransa, İspanya, İtalya, Romanya, Polonya ve Türkiye'dir. Türkiye projeye diğer ülkelerden daha sonra Eylül 2007'de resmen dâhil olmuştur. Projenin Türkiye resmi ortağı Yıldız Teknik Üniversitesi'dir.

Projenin amacı, Demokratik Yurttaşlık Eğitimi ve şiddeti engelleme üzerine çalışan, belirli bir bilgi ve uygulama becerisi kuruluşlar ile okullardan ve öğretmen yetiştiren kuruluşlardan oluşan kümeler aracılığıyla sözleşmenin proje ortağı ülkelerde hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Diğer bir ifadeyle, projede temel amaç sözleşmenin 7 maddesini okullarda uygulanır hale getirmektir. Projenin hedef grubu öğrenciler; okulu destekleyen temel aktörler; veliler; okul çalışanları ve öğretmen yetiştirenler; okul paydaşları; şiddet, suç önleme temel görevi olan başta polis olmak üzere diğer kuruluşlardır(Stinchcomb&Bazemore; 2006, 123).

7 Maddesi şöyledir:

1. Okul topluluğunu oluşturan herkes, güvenli ve huzurlu bir okulda bulunma hakkına sahiptir. Okul topluluğunu oluşturan herkes, öğrenme ve bireysel gelişim için olumlu ve motive edici bir çevre yaratılmasında sorumluluk sahibidir.

2. Okul topluluğunu oluşturan herkesin bireysel farklılıkları gözetenmeden eşit davranılma ve saygı duyulma hakkı vardır. Baskı ya da ayırım yapılmadan herkesin ifade özgürlüğü vardır.

3. Okuldaki herkes, haklarının ve sorumluluklarının ne olduğunu farkındadır.

4. Her demokratik okulun öğrenci, öğretmen, veli ve uygun durumlarda okul topluluğunun diğer üyelerinin temsilcilerinden oluşan, demokratik bir şekilde seçilmiş karar verme organı vardır.

5. Demokratik okulda çatışmalar şiddet içermeyen yöntemlerle yapıcı bir şekilde, okul topluluğunun bütün üyelerinin ortaklığında çözülür. Her okulda çatışmadan kaçınma ve çözme konularında rehberlik, danışmanlık ve arabuluculuk yöntemleri ile eğitilmiş çalışanlar mevcuttur.

6. Şiddet içeren her vaka, karışan kişilerin kim olduğuna bakılmaksızın hemen ele alınır, incelenir, takip edilir ve sonlandırılır

7. Okul, yerel toplumun bir parçasıdır. Problemleri önlemede ve çözümede yerel paydaşlarla işbirliği ve bilgi değişimi yapmak esastır.

2005 yılında başlatılan ESSPD Projesi 4 yıldır proje ortağı tüm Avrupa Ülkeleri'nde başarı ile sürdürülmektedir. Projenin uygulandığı okullarda şiddet olayları gözle görülür şekilde düşmüştür. Bu okullar ülkelerindeki diğer okullara rol-model olmuşlardır. Projenin birinci etabı ekim ayında Londra'da yapılan toplantıyla son bulmuş, bu toplantıda alınan kararların ışığında projenin ikinci ayağı başlatılmıştır (Finn, 2005, 68).

3.2. TÜRKİYE'DE OKULLARDA GÜVENLİ ORTAM PROJESİ'NİN (OGOP) UYGULANMASI: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Farklı ülkelerdeki okullarda yaşanan problemlerin tipleri ve boyutları önemli ölçüde değişmektedir. Açık olan şudur ki, bu problemlerle mücadele için yaygın stratejiler ve metotlar bir çok ülkede başarılı bir şekilde geliştirilmektedir.

Türkiye'de OGOP, İstanbulda 2007 yılında İç İşleri Bakanlığının ve Milli Eğitim Bakanlığının birlikte imzaladığı protokolle yürürlüğü girmiş olup İl Milli Eğitim Müdürlüğü de projenin sekreteryasını yapmaktadır. Proje yürürlüğü girdiği günden beri çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmiş ve okullarda Krize Müdahale ekipleri kurulmuş olup Çocuk Şube Müdürlüğü nezdinde her okuldan sorumlu bir polis memuru projenin okullarda uygulanma noktasında takibini üstlenmiştir. Projede alınan yola bakıldığında okullarda şiddetin azaltılmasında etken olduğu görülmektedir. Burada Okul Müdürlerinin, Emniyet Teşkilatının ve Milli Eğitim Müdürlüğünün çabaları yadsınamayacak kadar büyüktür.

Güvenli okul projesinin; iki yıl içerisinde Milli Eğitimin kendi iç bünyesinde ön plana çıktığı göze çarpmaktadır. OGOP ile ilgili yeni projeler geliştirmekte, stratejiler belirlenmektedir. Buda projenin başarısının artması için oldukça önemli bir adımdır.

Proje kapsamında birçok okulda spor salonları açılarak öğrencilerin sosyal, fiziksel ve ruhsal gelişimlerinin tamamlanması hedeflenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerinde sportif etkinliklere katılımları arttırılarak, öğrencilerle aralarında olumlu ilişkiler geliştirmek ve bunun sonucunda da öğrencilere pozitif enerji yansıtmaları ve öğrencilere rol model olmaları hedeflenmiştir.

Okullarda Güvenli Ortam Projesi kapsamında Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ilköğretim ve ortaöğretim okullarının 1680'inde öğrencilerin isteklerini öğrenmek için dilek kutuları oluşturulmuştur. 336 okul bu tür kutular ise henüz oluşturmamıştır. Dilek kutularına 168.578 adet istek-talep (ne kadar zaman zarfında ve hangi konularda) öğrenciler tarafından atılmıştır. Öğrencilerin milli ve manevi değerlerini geliştirmek üzere 32 İlçeden 66.149 öğrenci Çanakkale Şehitliği'ne, 509.103 öğrencide İstanbul'un tarihi mekânlarına gezilere katılmıştır. Bu sayı İstanbul'daki tüm öğrencilerin %24.38'ine tekabül etmektedir.

Proje kapsamında okullardaki 2.195.531 öğrenciden 587.889 öğrenci tiyatro, resim, şiir, çevre fotoğraf ve diğer sosyal kültürel çalışmalarda görev almış, görev alan öğrenciler tüm öğrencilerin %26.77'sidir. Güvenli Ortam Projesi kapsamında yine

ilköğretim ve ortaöğretim okullarında 1532 duvar gazetesi oluşturulmuş, 621 okul dergisi çıkarılmış. Toplam öğrencilerin 163.524'ü okul duvar gazetesine doküman ve yazı vermiştir.

20.09.2007 tarihli Okullarda Güvenli Eğitimin Sağlanmasına yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına ilişkin İşbirliği Protokolünün yayınlanmasının ardından 26.09.2007 tarihinde İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı OGOP ile ilgili genelge yayınlamışlardır.

Yayımlanan genelgenin arkasından her iki kurumda protokol çerçevesinde kendisine düşen yükümlülüklerle ilgili çalışmalara başlamıştır. Öncelikle OGOP un yürütülmesi için Okul Yürütme Kurulu (Okul Müdürünün Başkanlığında); İlçe Yürütme Kurulu (Kaymakamın Başkanlığında); ve İl Yürütme Kurulu (Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Sorumlu Vali Yardımcısı'nın Başkanlığında) birimleri kurulmuştur.

Okul Yürütme Kurulu'nun her 15 günde bir, İlçe ve İl Yürütme Kurulları'nın ayda bir toplanması karara bağlanmıştır. OGOP un sağlıklı işleyebilmesi adına her okula İl Emniyet Müdürlüğü'nden bir polis memuru "İrtibat Görevlisi" olarak atanmıştır ve bu irtibat görevlileri Okul Yürütme Kurulu'nun asli üyesidir. Proje kapsamında her okulda bir okul müdür yardımcısı okul güvenliğinden ve OGOP dan sorumlu tutulmuştur.

İstanbul Polisi Okullarda Güvenli Ortam Projesinin uygulanma şeklini daha aktif hale getirmiş ve okul irtibat görevlileri sadece Çocuk Polisi personeli içinden görevlendirilmiştir. Güvenli Okul Projesi kapsamında öncelikle okulların risk derecesi saptanmıştır. Bunu yaparken de okulun bulunduğu bölge polis merkezi ve İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün diğer birimlerinin görüşleri alınmış, geçmiş dönemlerde emniyet birimlerine intikal eden olaylar incelenmiş, Milli Eğitim ve okul idarelerinin görüşleri alınmış ve çevre koşulları göz önünde bulundurulmuştur. Okulların risk durumu 1., 2., ve 3. üncü derece olmak üzere tespit edilmiş olup, okulların risk durumlarına göre okul giriş çıkışlarında önleyici tedbirler alınmıştır.

Bu tedbirlerle; okulun giriş ve çıkış saatlerinde okul çevresinde resmi üniformalı polis memurlarını görevlendirerek dışarıdan gelebilecek riski en aza indirmek hedeflenmektedir. Görevli memurlar giriş ve çıkıştan makul bir süre önce görev almakta, makul bir süre sonra asli görevine geri dönmektedir. (15dk.) Bu ekipler bütün öğrencilerin ve okul idarecilerinin görebileceği, ana giriş kapısını kontrol edebilecek uygun bir yerde görev alarak, okul çevresindeki yabancı şahıslar üzerinde uygulama yapmaktadırlar.

Bunun yanında OGOP kapsamında Polis ile Okul İdarecileri arasında irtibatı sağlamakla görevli çocuk polisi içinden seçilmiş konu ile ilgili gerekli eğitimi almış olan okul irtibat görevlileri Çocuk Büro Amirliklerinde görev yapmaktadır. Okul İrtibat Görevlileri'nin amacı okul ile Emniyet Teşkilatı arasında irtibatı sağlayarak suçların oluşmasını önlemek ve sorunlara hızlı çözümler oluşturmaktır.

Okul İrtibat Görevlileri 1. derece risk taşıyan okulları haftada 3 kez, 2. derece risk taşıyan okulları haftada bir kez, 3. derece risk taşıyan okulları da ayda 2 kez ziyaret ederler ve ziyaret ettikleri okullarla ilgili ziyaret formu doldurmaktadırlar. Okul İrtibat Görevlileri Okul Müdürü'nün talebi halinde derhal, diğer durumlarda okulun risk derecesine göre ziyarette bulunmaktadırlar.

Bu kapsamda çalışmalar başlamış, politikalar belirlenmiş, gerek İl Emniyet Müdürlüğü personeli Okul İrtibat Görevlileri'ne gerekse İl Milli Eğitim Müdürlüğü Personeli, Okul Müdürü, Müdür Yardımcısı ve Rehber Öğretmenlere OGOP seminerler şeklinde İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından anlatılmıştır.

Güvenli ortam projesi öğrencilerin her açıdan toplumsal düzen kurallarına uygun bir şekilde eğitim almalarını hedeflemektedir. Bu farklı toplumlarda farklı uygulama şekilleriyle karşımıza çıksa da, hepsinde gözümüze çarpan temel felsefe kuşkusuz aynıdır. Çocukların sosyalleşme sürecinde en önemli ortam olan okul aileden ayrıldıkları ve gerçek anlamıyla kendilerini toplumun bir parçası olarak gördükleri ilk basamak olarak görülmektedir. O halde onları bu basamakta en iyi şekilde kucaklamak ve hayata hazırlamak gereklidir. Çocuk ailesinin iyi yada kötü yapısından, sosyal çevrenin pozitif yada negatif etkisinden sonra okul hayatı ile tanışmaktadır. İçinde bulunduğu ortamlar iyi olarak atfedilirse hangi ülkede olursa olsun okul hayatına rahat bir şekilde adapte olacaktır. Eğer çocuk ikinci grupta yer alırsa bu uyum süreci oldukça zor olacak ve belkide mevcut yapıya zarar verme gereksinimi içerisine girecektir. Bu sebeple İstanbul'da ve diğer ülkelerde uygulanan güvenli okul projesi kapsamında toplumun minyatür bir örneği olan okullarda, uyumsuz grupta yer alan öğrencilerin iyileştirilmesi ileriki dönemlerde çocuklarda şiddet eğiliminin en aza indirgenmesi hedeflenmektedir. Bunları ortaya koyarkende niteliksel değerlere önem verilmektedir. Sadece öğrenciler açısından değil eğitimciler açısından da önemlidir. Bu kapsamda Rehber Öğretmenler'e ve Okul Yöneticileri'ne de düzenli olarak bilgilendirme seminerleri verilmektedir.

Okullarda güvenli ortam projesinin fiziki açıdan okul güvenliği ve risk durumunun en aza indirilmesi açısından polisin işlevsel görevi vardır. Çünkü

öğrenciler için şiddet eğilimi sadece okul içerisindeki çocuklardan kaynaklanan bir unsur olarak göz önüne çıkmamaktadır. Bir çok sapmış ve kötü niyetli kişilerin en basit ve korunmasız bir yapıda olan çocuklara yönelmesi göz ardı edilemeyecek kadar yüksek orandadır. Bu noktada okul çevresinde polisin bulunması düzenli olarak devriye görevi yapması ve okul yönetimiyle birlikte hareket etmesi risk durumlarını aza indirmede önleyici bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul-Polis işbirliği farklı ülkelerde farklı şekillerde göze çarpmaktadır. Bazı ülkelerde güvenli ortam projesi kapsamında görevlendirilen polis memurları sadece okul içerisinde tam zamanlı mesai yapmaktadır ve her türlü iç-dış etkinlikte okul ile birlikte hareket etmektedirler. Ancak bu uygulama kendi içinde soru işaretleri taşımaktadır. Uygulamaya taraftar olanlarla birlikte tamamen karşı çıkanlarda bulunmaktadır. Avrupanın bazı ülkelerinde uygulanan tam zamanlı okul polisi projesini tasvip etmiyoruz. Özellikle İngiltere'nin bazı bölgelerinde tam zamanlı okul polisi uygulaması yapılmaktadır. Bu bölgelerde okul güvenliğinde ciddi sıkıntılar yaşandığı için tam zamanlı okul polisi uygulaması başlatılmıştır. Burada asıl kıstas farklı ülkelerden gelen ve etnik kimlikleri bir birine oldukça zıt olan bölgelerde bulunan okullardaki artan şiddet olaylarını ortadan kaldırıp kalıcı güvenliği sağlayana kadar tedbir almaktır. Okullarda tam zamanlı polis bulundurmak kalıcı ve uygulanabilir bir model değildir. Polisin okulda tam zamanlı olarak bulunması polis nezaretinde eğitim gören çocuklarda özgüven eksikliği yaratacağı gibi bu alanda sorumluluk taşıması gereken Belediye başkanlığı, Muhtarlık, okul yönetimi ve okul aile birliğinin üzerindeki sorumluluğu polise yüklemesine sebebiyet verecektir. İlerde oluşabilecek güvenlik zafiyetinden direkt polis sorumlu tutulacak, hiç kimse kendisini sorunun çözümünde sorumluluk sahibi hissetmeyecektir. Yani okul güvenliği direkt ve sadece polise havale edilecektir.

Okullarda güvenli ortamın sağlanması noktasında Çocuk Polisi, 2008 yılında KANKA 1550 mesaj hattı projesini devreye sokmuştur. Katılımcılara OGOP un yanı sıra, Dünyada ilk olarak İstanbul Polisince hayata geçirilen KANKA 1550 Mesaj Hattı Projesinde anlatılmıştır. Çocuklarımızın cep telefonlarının mesaj bölümlerine girerek yazmış oldukları mesajı 1550 ye göndermeleri ile Projenin çalışacağı da, bu sunumlarda katılımcılara anlatılmıştır.

Proje sayesinde okullarda ayda bir açılan istek ve dilek kutuları anlık açılır hale getirilmiştir. Telefonu kullanmada çekimser kalan çocuklarımız mesaj hattı sayesinde polisle direkt iletişime geçme imkânına kavuşmuştur. Projenin ismi ve Projenin

tanıtımı için tasarlanan KANKA Maskotu çocuklarımız tarafından çok sevilmiş ve mesaj hattına bir yıl içerisinde 75000 e yakın mesaj göndermişlerdir. Gönderilen mesajların içeriğinden de görülmektedir ki proje sayesinde çocuklarımız daha güvenli ortamda yaşama imkânına kavuşacaktır. Çünkü KANKA Projesi sayesinde çocuklarımızın polise olan sevgi ve güvenleri artmış, herhangi bir maduriyet yaşadıklarında rahatlıkla polise ulaşabilecekleri bir kanal daha açılmıştır. Çocuk istismarının önlenmesi ve onların güvenli ortamlarda yaşaması adına KANKA Projesi çok önemli bir boşluğu doldurmuştur.

3.2.1. İstanbul'da Okullarda Güvenli Ortam Kapsamında Okul Müdürlerine Yapılan Anket:

OGOP kapsamında 1866 psikolojik danışman ve Rehber Öğretmenler'e ve 2200 Okul Müdürü'ne Çocuk Polisi, Kanka Projesi ve OGOP anlatılmıştır. Anket uygulaması sırasında cinsiyet, yaş vb. hususlarda herhangi bir sınırlandırma yapılmamıştır. Araştırmanın evreni İstanbul'daki mevcut ilköğretim ve ortaöğretim okulları olduğu için Okullarda Güvenli Ortam Projesi ile ilgili sunumlar yapılmıştır. Sunumlar öncesinde toplantıya katılan Okul Müdürleri'nin hepsine bir sene önce başlayan proje ile ne kadar ilgili olduklarını tespit etmek amacıyla anket uygulanmıştır. Ankette yer verilen sorularla Okul Yöneticileri'nin projeye ne kadar ilgili oldukları tespit edilmeye çalışılmış ve eksiklerin giderilmesi için yapılması gerekenler hususunda çalışmalar yürütülmüştür.

Okullarda Güvenli Ortam Projesi Kapsamında Okul Müdürleri'ne cevaplatılmak üzere 14 soruluk anket formu hazırlanmış ve 866 kişinin katılımıyla anket soruları cevaplandırılmıştır. Araştırmaya katılanların 671 i Okul Müdürü, 166 sı Okul Müdür Yardımcısı ve 3 tanesinde Rehber Öğretmendir. Farklı anket ve soru maddelerinin incelenmesi sonucunda çıkarılan anket soruları, ilgili alanda çalışmalarını bulunan uzmanlara kontrol ettirilmiş, anket sorularının doğruluğu, anlaşılabilirliği ve anlamlılığı kontrol edilmek amacıyla daha önceden belirlenen bir gruba ön test uygulanarak anketin güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ankette sorulan sorularla hem nicel değişkenler hemde nitel değişkenler elde edilmeye çalışılmıştır. Okul içerisinde ve çevresinde meydana gelen şiddet olaylarında ne tür önlemler alıyorsunuz?, OGOP dan önce ve sonra şiddet olaylarında nasıl bir değişme görülmüştür?, Okulunuzun risk durumuna bağlı olarak okul çevresinde alınan polisiye tedbirleri yeterli buluyor musunuz? (sorudan ziyade düz ifade cümlesi gibi kullanmak daha iyi olur) gibi sorulan sorular ışığında okul müdürlerinin ve müdür

yardımcılarının okullarda güvenli ortamın sağlanması projesinden ne kadar haberdar oldukları ve bu projeye ne kadar destek verdikleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma verileri SPSS programına girilmiş olup frekans tabloları ve çapraz tablolar elde edilmiştir.

Tablo 1: Okulda Yönetmi'nin Görevine Bağlı Olarak Projeden Önceki Ve Sonraki Olay Sayısı Arasında Değişim

Göreviniz Nedir?	OGOP Projesi başlamadan önceki olay sayısı ile şimdiki olay sayısı arasında nasıl bir değişme vardır						N	F
	Artmıştır	f	Değişmemiştir	f	Azalmıştır	f		
Okul Müdürü	12	1.8	261	38.9	398	59.3	671	100
Müdür Yard.	2	1.2	73	44.0	91	54.8	166	100
Rehber Öğrt.	-	-	3	100	-	-	3	100
Toplam	14	1.7	337	40.1	489	58.2	840	100

Göreviniz nedir sorusuyla Proje başlamadan önceki olay sayısı ve şimdiki olay sayısı karşılaştırıldığında verilen cevaplardaki pozitif sonuç göze çarpmaktadır. Okul Müdürlerinin %59.3 projeden önceki olay sayısına göre şimdiki durumu karşılaştırdığında olay sayısının azalmış olduğunu belirtmiş olup, Müdür Yardımcılarının %54.8 olay sayısının azaldığını belirtmiştir. OGOP kapsamında okul içerisindeki Müdür Yardımcılarından birisi projeden doğrudan sorumludur. Okul Müdürleri Projeyi takip noktasında gerekli bilgi ve yönlendirmelerle projeden sorumludur. Ankete katılan kişiler projenin içerisinde yer aldıkları için olay sayılarındaki artış ve azalıştan haberdar olmaları gereklidir. Bu da bize projenin işlevselliğini göstermektedir.

Tablo 2: Yöneticilerin Tecrübesine Bağlı Olarak Projeden Haberdar**Olma**

Yaşınız	OGOP Projesinden okulunuzda kimin sorumlu olduğunu biliyor musunuz?						N	F
	Okul Müdürü	f	Müdür Yardımcısı	f	Rehber Öğretmen	f		
25-35	34	26.8	88	69.3	5	3.9	127	100
36-45	69	25.2	187	68.2	18	6.6	274	100
46-55	71	19.5	278	76.2	16	4.4	365	100
56 ve üstü	22	25.0	63	71.6	3	3.4	88	100
Toplam	196	23.0	616	72.1	42	4.9	854	100

Araştırmaya katılan bireylerin yaşlarıyla proje hakkında bilgilerini ortaya koymak için OGOP Projesinden kimin sorumlu olduğunu biliyor musunuz sorusu karşılaştırıldığında yaş dağılımına göre araştırmaya katılan bireylerin ortalama olarak %70 lik kesimi projeden kimin sorumlu olduğu hususunda doğru cevaplar vermiştir. Buda bize projeye verilen önemi göstermektedir.

Tablo 3: Yöneticilerin Görevine Bağlı Olarak Projeden Haberdar Olma

Göreviniz nedir	OGOP Projesinden haberdar mısınız?				N	F
	Evet	F	Hayır	f		
Okul Müdürü	590	85.6	99	14.4	689	100
Müdür Yardımcısı	143	83.1	29	16.9	172	100
Rehber Öğretmen	3	75.0	1	0.25	4	100
Toplam	736	85.1	129	14.9	865	100

Araştırmaya katılan Okul Müdürlerinin %85 lik kısmı, Müdür Yardımcılarının %83 lük kısmı Projeden haberdar olmasına rağmen, okullarda projeyi

yürüten %17 lik Okul Müdür Yardımcısı Proje den haberdar değildir. Bu hususta daha fazla bilgilendirme ve çalışma yapılmalı, projenin daha sağlıklı çalışmasına imkan yaratılmalıdır.

Tablo 4: Yöneticilerin Görevine Bağlı Olarak Okul İrtibat Görevlisi İle İletişim Seviyesi

Göreviniz nedir	Okul irtibat görevlisi ile iletişiminiz ne seviyededir?										N	F
	Çok kötü	f	Kötü	f	Orta	f	İyi	f	Çok İyi	f		
Okul Müdürü	27	4.0	19	2.8	171	25.0	331	48.5	135	19.8	683	100
Müdür Yardımcısı	2	1.2	6	3.6	41	24.3	82	48.5	38	22.5	169	100
Rehber Öğretmen	-	-	1	0.25	1	0.25	1	0.25	1	0.25	4	100
Toplam	29	3.4	26	3.0	213	24.9	414	48.4	174	20.3	856	100

Araştırmaya katılan bireylerin görevleri ile Okul irtibat görevlisiyle iletişim seviyesini ortaya koyan soru karşılaştırıldığında hem Okul Müdürlerinin hemde Müdür Yardımcılarının %45.8 lik kısmı iletişim seviyesinin iyi olduğunu belirtmiştir. Bu noktada göze çarpan hususların başında OGOP Projesinin işlerliği noktasında Müdür Yardımcılarının görevli olması ve onların irtibat görevlileriyle iletişim içerisinde olması gözlenecek bir husus olmasına rağmen Okul Müdürlerinin de İrtibat görevlileri ile iletişim içerisinde olması ve iletişim seviyelerinin iyi olması Müdürlerin Projeye verdiği önemi ortaya koymakta ve Projenin başarılı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir unsur teşkil etmektedir.

Tablo 5: Okuldaki Görev Ve Şiddete Nasıl Müdale Edileceği Bilgisi

Göreviniz nedir	Okulunuzda meydana gelen şiddet olaylarında ne yapacağınızı biliyor musunuz				N	F
	Evet	f	Hayır	F		
Okul Müdürü	630	91.8	56	8.2	686	100
Müdür Yardımcısı	156	90.2	17	9.8	173	100
Rehber Öğretmen	3	0.75	1	0.25	4	100
Toplam	789	91.4	74	8.6	863	100

Araştırmaya katılan bireylere Okulunuzda meydana gelen şiddet olaylarında ne yapacağınızı biliyor musunuz sorusuna Okul Müdürleri %91.8 oranında bildiğini, Müdür Yardımcıları %90.2 oranında ne yapacaklarını bildiğini söylemiştir. Ne yaptıklarını bilen yöneticilere nasıl bildikleri sorusu sorulduğunda İlçe Milli Eğitim ve Okullarda yapılan toplantılarda Emniyetin bu konularda yapmaları gerekenler hakkında yeterli derecede bilgi verdiklerini belirtmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplarda verilen seminerlerin ve sunumların oldukça büyük etkisi bulunmaktadır.

Şiddet, bireysel ve toplumsal anlamda kaçınılmaz bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacılar eğitim düzeyinin artması ile kentleşme ve modernleşme ile şiddet olaylarının azalacağını düşünmüşler ama geçen zaman araştırmacıların bu tezini haksız çıkarmıştır. Değişen ve gelişen dünya şartlarında şiddetin azalmadığı hatta arttığı gözlemlenmiştir. Şiddet olgusu tabiri yerindeyse elbise değiştirmiştir. O halde yapılan çalışmalara baktığımızda amaç şiddete tam anlamıyla ortadan kaldırmak değil, en aza indirmeye çalışmak olmalıdır.

Diğer ülkelerdeki okullarla İstanbuldaki okulların değerlendirilmesi yapıldığında aradaki uçurumun göze çarptığı gözlenmektedir. Türkiye'deki okulların fiziki yapısı çocuklara pozitif enerji verme açısından yeterli değildir. Buda her okula düşen öğrenci sayısının olması gerekenden birkaç kat fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu tür ortamda çocukların güvenliğinden söz etmek oldukça zordur. Binaların kullanım zorluklarının yanında çocukların sosyalleşmesinde önemli etken olarak gördüğümüz ve ders dışında serbest zamanlarını kullanırken yorgunluklarını atmaları için mevcut olması gereken bahçelerin oldukça küçük yada

hiç olmadığını görmekteyiz. Çocukların sosyal bir ortamda eğitim görebilmeleri için İlköğretim okullarının Üniversite kampusleri gibi geniş alanlara sahip olması ve eğitim verilen binaların tek katlı olarak bu kampüs içerisinde yer alması gerekmektedir. Bu durum güvenli okullar projesinin uygulanması noktasında görülen eksikliklerin başında gelmektedir. Avrupadaki birçok okula baktığımızda fiziki açıdan öğrencilere cazip gelen ve kullanılabilirlik noktasında geniş bahçeleri olan okulların bulunduğu gözlenmiştir.

Proje kapsamında rehber öğretmenlere yönelik yapılan çalışmalarda, rehber öğretmenlerin oldukça zayıf olduğu gözlenmiştir. Bazı rehber öğretmenlerin okullarda idealist davranmadığı ve yaptıklarını sadece iş olarak gördükleri göze çarpmaktadır. Bunun yanında öğrenciler rehber öğretmene suç işlediklerinde *yada* okul müdürü gönderdiğinde gittikleri için rehberlik hizmetleri tam olarak uygulanmamaktadır. Okullarda güvenli ortamın artırılması ve şiddetin azaltılması adına öğrenciler çekinmeden rehber öğretmenlerine problemlerini anlatabilmelidirler. Rehber öğretmenlerinde öğrencilerin psikolojisine uygun hareketler geliştirerek zor anlarında öğrencilerin yanında olmalıdır. Bunun olabilmesi için sadece öğretmenlerin çaba içerisinde olması yeterli değildir. Milli Eğitim Müdürlükleride öğretmenlerin niteliklerinin artırılması adına çalışmalar yapılmalıdır.

Okul duvarlarının iç ve dış taraflarına güzel resimler çizilerek boş duvarların verdiği soğukluk ortadan kaldırılmalı onların “sevgi duvarı” olduğu bilinci öğrencilere ve velilere hissettirilmelidir. Bunun yanında fiziki güvenliğin artırılmasında etken unsurların başında kamera ve benzeri görsel kayıt özeliği olan cihazların okul içi ve çevresini görececek şekilde okullara kurulması gereklidir. Bu dıştan gelecek tehlikeleri önlemekle birlikte, okul içerisinde farklı yaş gurubundaki çocukların daha uyumlu olmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bu çalışma problemleri öğrencilerin davranışlarını kontrol etmede otokontrol görevi görecektir.

Okulda güvenli ortamın sağlanması için eğitimciler daha nitelikli hale getirilmelidir. Milli Eğitim Müdürlüğü moderator öğretmenler yetiştirmeli, ergen psikolojisi, öfke kontrolü ve çocukla iletişim alanlarında eğitimler vermelidir. Alanında uzman rehber öğretmenler sadece öğrencilere hizmet vermemeli, okuldaki eğitimcilere de destek vermelidir.

Çocukların okul çağında etkilendiği, benzemeye çalıştığı rol modeller oldukça fazladır. Bunun için alanında başarılı olmuş, düzenli aile hayatı yaşayan, sanat ve iş dünyasından ünlü isimler okullara davet edilerek çocuklarla buluşmasına

imkân verilmelidir. Böylelikle doğru rol modeller çocukların önüne konulmuş olacaktır. Buda çocukların yanlış rol modellerin peşinde koşarak hayatlarını heba etmesini önleyecektir.

Yapılan alan çalışmasında okullarda Sosyal Çalışmacı olmadığı tespit edilmiştir. Rehber Öğretmenler ve Psikolojik Danışmanlar çocuğun içinde bulunduğu psikolojik durumu inceleme ve onları doğru yönlendirmekle görevlidir. Ancak çocuğun yaşadığı problem okul dışı etmenlerden kaynaklandığında rehber öğretmen bu alanda çalışma yapamamaktadır. Bu noktada okullarda görevlendirilecek sosyal çalışmacılar çocuğu etkileyen okul dışı etmenlerle ilgili çalışmalar yapıp okul müdürüne hitaben çocukla ilgili sosyal inceleme raporu düzenlemelidir. Örnek verecek olursak; sürekli devamsızlık yapan bir çocuğun sadece kendisiyle görüşme yapmak problemi çözmekte yetersiz kalacaktır. Çoğu zaman devamsızlık yapan çocukların ailelerinde problem olduğu yada bölünmüş aile çocuğu olmasından kaynaklanan nedenlerle okula devamsızlık yaptığı düşünülmektedir. Bu noktada okulda görevlendirilecek sosyal çalışmacılar çocuğun ailesi ile görüşme yaparak bu sorunu aşma yolunda çözüm önerileri sunabilir. Böylelikle çocuğu olumsuz etkileyen okul içi ve okul dışı etmenler tespit edilmiş ve problemi çözmek isteyen okul müdürüne doğru ve yeterli klavuzluk yapılmış olacaktır. Devamsızlık yapan ve riskli davranış sergileyen öğrencilere yönelik olarak Psikolog ve sosyal çalışmacıların birlikte çalışmaları çocukların problemlerini çözme noktasında daha etkili olacaktır.

Yapılan araştırmalara göre Okula devam eden 37000 Bölünmüş Aile çocuğu ve 9300 Sokakta Satıcılık Yapan Öğrenci bulunmaktadır. Bu yüksek rakamlarda okullarda sosyal çalışmacı görevlendirmenin ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu Çocuklarla diğer çocukların aynı tutum ve davranış sergilemesini beklemek oldukça zordur. Bu nedenle bu çocuklarla daha çok ilgilenmek gereklidir. Bu çocukların yaşadıkları sıkıntı ve problemlerin ileride olumsuz yansımaları önlemek ve doğru bir sosyal yaşantı içerisinde olmalarını istiyorsak onlara okulu sevdirmeliyiz. Çünkü unutmamalıyız ki düzenli bir aile yaşantısından uzak olan çocukların bağlayıcı unsurları çok daha azdır.

Okullar çocuklarımız için sosyal yaşam alanları haline getirilmelidir. Okullar çocuklarımız için sadece öğretmenlerin ders anlattığı ve bu derslerle ilgili sınavların yapıldığı yerler olmaktan çıkartılmalıdır. Çocukların okul çağında ve özellikle ergenlik çağında belli bir guruba ait olmak ve gurubun verdiği güç duygusunu yaşamak istemektedirler. Eğer okul yöneticileri çocuklara sosyal hedefler göstermeyip

onlara gurup çalışmaları yaptırmazlar ise çocuklar kendi guruplarını belkide kendi çetelerini oluşturacaklardır. Avrupa'nın birçok ülkesinde okullarda eteleşmelerin önlenmesi ve risk guruplarının ortadan kaldırılması için Milli Eğitim bakanlığının ve İç İşleri bakanlığınının çocukların sosyalleşmesi için birçok proje hazırladığı göze çarpmaktadır. Bizde bu sorunu önlemek için sınıflar arası sportif ve kültürel yarışmalar düzenleyip çocuklara doğru zeminde rekabet yapma ve kazanma duygusunu yaşama imkânını vermeliyiz. Yarışmayı kazanan guruplarada ödüllerini, onların örnek almasını istediğimiz başarılı sanatçı ve iş adamlarına verdirmeliyiz. Böylelikle okullar çocuklarımız için sosyal yaşam alanları haline getirilmiş olacak ve çocukların okullarını sevmesi sağlamış olacaktır. Okulunu seven çocuklarında mutlu olduğu ortamlarda şiddete yönelme eğilimleri azalacaktır. Buda çocuklarımızın okul dışında bir takım çetelere ye olarak kendini kanıtlamak için yanlış yollara sapmalarını engelleyecektir

4. SONUÇ

Projenin uygulanması noktasında göze çarpan etmenlerin başında farkındalık yaratmak olmalıdır. Güvenli Okul ortamının sağlanması adına 1990 lı yıllardan itibaren Gelişmiş Ülkelerde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Özellikle 2000 li yıllardan sonra bu çalışmalara hız verildiği gözlemlenmektedir. Norveç'te 2003 yılında zorbalığın önlenmesi adına yürütülen 'Tüm Okul Anti Zorbalık Programları ve Önleme Projesi' ile oyun alanlarının daha iyi kontrol edilmesi ve yaşanan olayların anında polisi bildirilmesi sağlanarak zorbalık olaylarında %60 düşüş sağlanmıştır. İsveç ve Finlandiya'da kendi ülkelerinde aynı projeyi uygulayarak başarı elde etmiştir.

Fransa' da Okullarda Güvenli Ortamın sağlanması adına geniş çaplı araştırmalar yapılmış ve 2000 li yıllarda okullarda 7000 yeni eğitim asistanı, arabuluculuk ve çatışma çözümü alan rehber uzmanlar istihdam edilmiştir. Okul içinde polis görevlendirmeden Rehber Uzmanların çalışmaları sayesinde okullarda şiddet olaylarını azaltmayı başarmıştır.

Kanada'da, Ulusal Suç Önleme Merkezi (the National Crime Prevention Centre) okulda meydana gelen zorbalık olayları üzerine araştırma faaliyetlerini, güvenli ve sağlıklı okullar üzerine kaynak envanterlerini ve okul güvenliği ile sağlık arasındaki bağlantıları vurgulayan uygulamaların ağ tabanlı değerlendirmelerini finanse etmiştir. Okul güvenlik politikaları ve protokolleri ulusal çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve Eğitim Bakanlığı Konseyi geniş kapsamlı okul sonrası geliştirme programı yaptığı kadar, ülke genelinde geniş veriler sağlamak için çalışmalar yürütmektedir.

Diğer Ülkelerden farklı olarak İngiltere Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanması adına Okul Polisi uygulamasını başlatmıştır. Polis farklı sosyo-kültürel alt yapıya sahip öğrencilerin olduğu okullarda resmi üniformalı ve tam zamanlı olarak çalışmakta ve psikolojik danışmanın odasını çalışma ofisi olarak kullanmaktadır. Elde edilen istatistikî veriler bu uygulamanın İngiltere'de başarıya ulaştığını göstermektedir.

Son olarak Avrupa'daki Okullardaki Güvenli Ortamın Sağlanması adına 11 ülkenin katılımıyla ESSPD (Daha Güvenli Avrupa Okulları Ortaklığı Geliştirme) Projesi 2005 yılında yürürlüğü girmiştir. Türkiye'de bu projeye 2007 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi ile dail olmuştur. Projeye ortak ülkeler okullarda şiddetin azalması adına 7 maddelik şiddetin olmadığı demokratik okullar için Avrupa Sözleşmesini

imzalamıştır. Proje kapsamında; okul içinde öğrencilerin ve öğrenci velilerinin okul yönetimine katılarak okullarda şiddetin azaltılması için çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye’de İç İşleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile 2007 yılında yapılan Okullarda Güvenli Ortam Projesi, Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanması adına atılan önemli bir adımdır. Proje sayesinde Okullarda yaşanan olaylar ve güvenliği tehdit eden unsurlar masaya yatırılmış, çözüm yolları araştırılmış böylelikle Güvenli Okul kavramı noktasında farkındalık yaratılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğüne risk faktörleri tespit edilmiş ve bu riskleri ortadan kaldırma adına okullarda bulunan sosyal ve sportif faaliyet alanları genişletilmiş ve her çocuğun bir spor branşıyla ilgilenmesini sağlanmaya çalışılmıştır. Burada amaç çocukların şiddet ve şiddet unsurlarından uzak tutulmasıdır. Çocukların sosyal faaliyet alanlarının genişletilmeside bu amaca hizmet etmektedir.

Okullarda Güvenli Ortamın oluşturulması adına İstanbul’da bulunan tüm ilköğretim ve ortaöğretim okullarına Çocuk Polisi içerisinde seçilen ve bu alanda eğitim almış okul irtibat görevlileri görevlendirilmiş olup risk derecesine göre ayrılan okullara periyodik ziyaretler gerçekleştirilmiş ve okul giriş-çıkış saatlerindeki dış güvenliği sağlama adına birinci ve ikinci derece riskli okullara resmi ekipler görevlendirilmiştir.

Uygulamaya konulan Okul İrtibat Görevlisi sistemi sayesinde okullarda riskli davranış gösteren çocukların ailelerine ulaşılmış, Çocuk Polisi bünyesinde görevli olan Sosyal Çalışmacılarla birlikte inceleme raporları hazırlanmış ve ilgili kurumlarla gerekli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu tür çalışmalar Okullarda Güvenli Ortam Projesi kapsamında Çocuk Polisinin yaptığı çalışmaların olumlu sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nün uygulamış olduğu KANKA Projesi sayesinde çocuklarla polis arasındaki sevgi ve güven bağları daha da güçlenmiştir. Çocuklar mağdur olduklarında ulaşabilecekleri ve güven duydukları Kanka Polislerinin olması, çocukların kendilerini dahada güvende hissetmelerini sağlamıştır.

Türkiye’de Okullarda Güvenli Ortamın sağlanması adına uygulanan projelerle farkındalık oluşmuştur. Gerek toplumda gerekse okullarda Güvenli Ortamın Sağlanması adına aileler bilinçlendirilmeli, okullardaki Yönetici ve Rehber Öğretmenler daha donanımlı hale getirilerek yetkinlikleri artırılmalıdır. Bu alanda devlet kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin birlikte çalışması, projenin gelişerek devam etmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

1. **Akyüz, Y; (2001)** “Çocuk Suçluluğu Konusunda Türk Eğitim Tarihinde Önemli Araştırma” 1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Ankara
2. **Burdsal, C., and Buel, R. (2000)**, "A Short Term CommunityBased Early Stage Intervention Program for BehaviourProblem Youth", Journal of Clinical Psychology, 36(1)
3. **Casella, R. (2001)**, “Being Down”, Challenging Violence In Urban Schools. New York: Teachers Collage Press Vol 15, pp 349-372
4. **Castellano, T.C. and Soderstrom, I.R. (1992)**, “Therapeutic Wilderness Programs and Juvenile Recidivism: A Program Evaluation”, Journal of Offender Rehabilitation, vol. 17, no. 314, pp. 19–46.
5. **Cohen S. (1995)**, "Televizyonun Hayatımızdaki Yeri" Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Cilt 5 Sayı 6
6. **Colvin, M. (2000)**, Crime and Coercion, An İntegrated Theory Of Chronic Criminally, St. Martin Pres, New York,
7. **Cooper L., Lybrand H. (1994)**, Preventative Strategy for Young People in Trouble, London, Prince's Trust
8. **Doğan, İ. (2000)**, "Sosyoloji-Kavramlar ve Sorunlar", Sistem Yayıncılık, İstanbul
9. **Dönmezer S. (1966)**, "Çocuk ve Gençlik Suçluluğunda Serbest Zamanların Rolü", Serbest Zamanları Değerlendirme Semineri, HSEK Yayını, İstanbul
10. **Duman, N.; (2001)** “Çeteye Katılma Potansiyeli Olan ve Olmayan Liseli Gençlerin Aile, Arkadaş İle İlişkileri ve Yürütülen Grup Çalışması”, I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenleri ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, A Ü ATAUM, Unicef, Ankara,
11. **Eliot et al. (1998)**, Violence in American Schools, Cambridge University Press England
12. **Erdoğan Z. (1974)**, "Kırsal Bölgelerden Ankara Kıbrıs Bayraktar İlkokulu Gecekondu Bölgesine Göç ve Göç Edenlerin Kentlileşmesi", Hacettepe Ün. Yayınları, Ankara
13. **Faucault M. (1994)**, Hapishanenin Doğuşu, (çev: M.Ali Kılıçbay), İmge Yayınları, İstanbul

- 14. Felson M. (1998)**, Crime and Everyday Life, Pine Forge Press, Thousand Oaks, California
- 15. Finn, P. Et. Al. (2005)**, Comparison Of Program Activities And Lessons Learned Among 19 School Resource Officer Programs, NIJ Publications, Washington D.C.
- 16. Flannery, D.J. (2006)**, Violence and Mental Health in Everyday Life, Alta Mira Press
- 17. Gündüz- Mutluer, F. (2000)**, Toplumsal Sapma, 1.Baskı, Zirve Yayınları, Ankara
- 18. Hancı H. (1999)**, “Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara: İç Göçler ve Kentleşme Hekim ve Yaşamı” İzmir Tabip Odası Bülteni, sayı 6 pp. 24-28, İzmir
- 19. Heal K., and Laycock G. (1987)**, Preventing Juvenile Crime: the Staffordshire Experience, Home Office Crime Prevention Unit, London
- 20. Herman,j., Abedi, j., Shari, G. (1994)**, Assessing the Effects Of Standardized Testing On Schools, Educational and Psychological Measurement 54
- 21. İçel K. (2000)**, Suç Teorisi, Gözden Geçirilmiş 1. Baskı Beta Yayınları, İstanbul
- 22. İÇLİ G.T. (2002)**, “Toplumdan Kopuş: Suç ve Şiddet” Sosyolojiye Giriş, (Edt: İhsan Sezal), Martı Yayınları, Ankara
- 23. Kızmaz Z. (2004)**, Bazı Sosyal Değişkenler Bağlamında Doğu Anadolu Bölgesinde Suç ve Suçluluk, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- 24. Kesler, .A. (1999)**, The effects of community policing on complaints against officers, journal of Quantitative Criminology
- 25. King, M. (1988)**, How to Make Social Crime Prevention Work: The French Experience, NACRO, London
- 26. Korkmaz A. (2004)**, Suç Sosyolojisi Ders Notları, Öz Fakülte Kitapevi, Malatya
- 27. Lindsey, U. (2003)**, Spate of Suicides Sparks Call To Ease Exam Pressure, Times Educational Supply, Nr:4545
- 28. Luke G. (1998)**, Briefing Note: Aboriginal Young People in the New South Wales Criminal Justice System,

- 29. Minden, j. (2000)**, Urban Boys, Social Networks And School Violence, Professionel School Counseling
- 30. Pogarsky, G., Piquero,A.R. (2003)**, Can Punishment Encourage Offending? Investigating The Resetting Effect, Journal of Research in Crime and Delinquency
- 31. Public, Law, (1994)**, Safe Schools Act. SEC. 701, 20 USC 5961
- 32. Sage G.H. (1985)**, The Effects Of Physical Activity On The Social Development Of Children. Academy-Papers: American Academy of Physical-Education. Champaign III, (19), 22-29, Refs:27
- 33. Schafer W. E., and Polk K. (1971)**, "Delinquency inSchools", in Juvenile Delinquency and Youth Crime: Task Force Report on Juvenile Delinquency, Government Printing Office, Washington D.C
- 34. Shaw, J. W., MacKenzie, D.L. (1992)**, "The One Year Community Supervision Performance Of Drug Offenders And Louisiana Doc-İdentified Substance Abusers Graduating From Shock İncarceration", Journal of Criminal Justice, 20, pp 34-38
- 35. Shepard, L.A., (2001)**, Too Many Exams Can Spoil Pupil İnitiative, The Times Educational Supplement, no4427
- 36. Sing, S. (2001)**, "Hostile Pres Measure Of Fear Of Failure And İts Relation To Child-Rearing Attitudes And Behavior Problems", The Journal of Social Psychology 132, Vol 22, pp 23
- 37. Sokullu-Akıncı, F. (2002)**, Kriminoloji, 3. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul
- 38. Songar, A. (1991)**, Temel Psikiyatri, Güven Yayınları, İstanbul
- 39. Sosyolojik Açıdan Çocuk Suçluluğu ve Bir Hukuk Devleti Olan Türkiye'de Devletin Cezalandırma Yetkisini Kullanış Biçimi,** www.sosyalhizmetuzmani.org/cocuksuclulugu.htm. 27.05.2005
- 40. Stinchcomb, J.B., Bazemore, G.,(2006)**, "Beyond Zero Tolerance", Youth Violence and Juvinele Justice, Vol.4 No 2
- 41. Sutherland E.H., & Cressey D. (1978)**, Criminology. (10th ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.
- 43. Stueber, R.-Leff, B.; (1999)** Çocukları Kötülüklerden Korumak, (Aktaran, Yonca Karakılıç), Remzi Kitabevi, İstanbul,

44. Utting D. (1996), Reducing Criminality Among Young People: A Sample of Relevant Programmes in the United Kingdom, London, Home Office Research and Statistics Directorate

45. Yavuzer H. (2001), Çocuk ve Suç, 10. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul

46. Yılmaz, T.; (2001) “ Ergenlerde Risk alma Davranışının İncelenmesi”, 1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Ankara,

47. Yörükoğlu A. (1997), Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, 5. Basım, Özgür Yayınları, Ankara

48. Yücel T. M. (2004), Kriminoloji, 1. basım, Umut Vakfı Yayınları, İstanbul

49. Wolff, S. (2001), Problem Çocuklar, (çev: A. Oral-S. Kara), 4.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul,

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılının Uşak İlinin Karahallı ilçesinin Dumanlı köyünde doğan Uğur TEKİN ilk ve orta öğretimini Karahallı ilçesinde tamamladı. 1995 yılında Polis Akademisi'nden mezun oldu. Mezun olduğu tarihten günümüze kadar ilk görev yeri olan İstanbul'da görev yapmaktadır. Bugüne kadar İstanbul Emniyet Müdürlüğü kadrosunun çeşitli birimlerinde görev almıştır. Son dört yıldır İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü'nde Müdür Yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

**OKULLARDA GÜVENLİ ORTAM
PROJESİNİ DEĞERLENDİRME
ANKETİ**

Bu anketin amacı; sağlıklı bireylerden meydana gelen sağlıklı bir toplum oluşması için bugünün gençleri yarının geleceği olan gençlerimize güvenli ve iyi bir eğitim olanağı sağlanması için durum tespiti yapılmaya çalışılacaktır. Sorulara cevap verirken, soruların sol tarafında bulunan paranteze X işaretini koymanız gerekmektedir. Ucu açık olan sorulara da kısaca görüşlerinizi yazmanız gerekmektedir.

Soruların hepsini yanıtlamanız OGOP Projesinin gelişmesi için çok önemlidir. Çalışmaya katılmanızdan dolayı çok teşekkür ederiz.

Bu sorulardaki yaşınız, cinsiyetiniz, iş durumunuz hiçbir şekilde araştırmanın gizliliği içinde deşifre edilmez.

1. Yaş:

2. Cinsiyet: ( ) Erkek ( ) Kadın

3. Göreviniz nedir?

4. Güvenli okul projesinden haberdar mısınız?

( )Evet ( )Hayır

5. OGOP Projesinin faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

( )Evet ( )Hayır

6. OGOP Projesi kapsamında Okulunuzda Şiddet ve şiddet içerikli olaylara yönelik koruyucu ve önleyici güvenlik önlemleri yeterli mi?

( )Evet ( )Hayır

7. Okulunuzda meydana gelen şiddet olaylarında ne yapacağınızı biliyor musunuz?

( )Evet ( )Hayır

8. OGOP Projesi kapsamında Okul çevresinde uyuşturucu ve ucuu madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklara karşı alınan koruma önlemleri yeterli mi?

( )Evet ( )Hayır

9. OGOP Projesi başlamadan önceki olay sayısı ile şimdiki olay sayısı arasında nasıl bir değişme söz konusudur?

( ) Artmıştır ( ) Değişmemiştir

( ) Azalmıştır

10. OGOP Projesinin okulunuzda kimin sorumlu olduğunu biliyor musunuz?

( ) Okul Müdürü ( ) Müdür Yardımcısı

( ) Rehber Öğretmen

11. Okul irtibat görevlileri ile iletişiminiz ne seviyededir?

( ) Çok kötü ( ) Kötü ( ) Orta

( ) İyi ( ) Çok İyi

12. OGOP Projesine bağlı olarak Okulunuzda Krize Müdahale Ekibi var mı?

( )Evet ( )Hayır

13. Krize Müdahale ekibinin Okul İrtibat Görevlileriyle işbirliği ne seviyededir?

( )Kötü ( )Orta ( ) İyi ( ) Çok İyi

14. Güvenli Okul Projesinden beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Uğur TEKİN
Emniyet Amiri